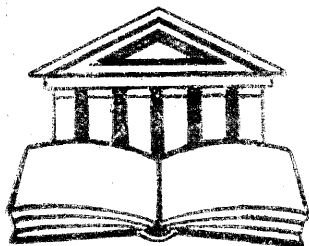


Aareng

2

XI AASTARÄIK

1 9 3 7



SISU:

Üheksateistkümnendaks iseseisvuspäevaks.

J. Sütiste — P. Rummo —
Enese eest.

A. Vedro — Hiie kannel.

E. Piir — Raamatukogude tegevusest Võrumaal.

N. Ruus — „Tegelinski“ ja seltskonnategelane.

K. Laane — Öpiringide töökorralduse küsimusi.
Maateater.

V. R. — Näidendi õppimisest.

Rahvaülikoolid.

Seltside töömait.

Kroonika.

Kirjanduslik ringvaade.

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

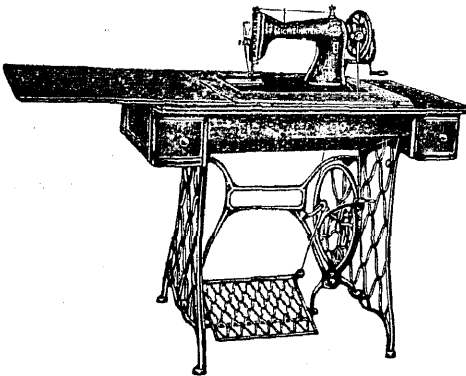


ŠOKOLAAD
KOMPVEKID
K A K A O



UUDIS! MEE ŠOKOLAAD

VE NE ÕMBLUSMASINAD



„UNION“

on juba aastaid meil Eestis müügil ja sellepärast on nüüd ka tõestatud, et nende kvaliteet on parimaid meie turul, olgugi et nad on hinna poolest tunduvalt odavamad. Iga majanduslikult mõtleja inimene osta bki sellepärast nüüd ikka ainult **VE NE ÕMBLUSMASINA.**

Esindaja ja ladu

Agentuurid
kõikjal elavamaies keskustes,
kus ka tagavaraosad saadaval.

M. NARITS & Ko
Tallinn, Niguliste 14, tel. 446-68.

A R E N G

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

№ 2 22.veebr.	Pea- ja vastutav toimetaja Evald Vender. Tegev toimetaja Neeme Ruus. Maateatri osa toimetaja A. Särev. Toimetuse liikmed: J. Rummo ja A. Sibul. Väljaandja EESTI HARIDUSLIIT. Toimetus ja talitus: Tallinn, Uus t. 2, telef. 452-64. Ilmub 12 korda aastas. Tellimishind: 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas, üksiknumber 20 snt.	1937 XI aastakäik
----------------------	--	--------------------------

Üheksateistkümnendaks iseseisvuspäevaks.

*Eesti Vabariik hakkab jõudma täisikka. Tänavu ollakse tagasihoidlik pidus-
dustega, sest valmistatakse juba 20-da aastapäeva suurejoonelisemale pühitsemisele.
Siis tehakse kokkuvõtteid iseseisvusaastate saavutustest, hinnatakse senise töö tule-
musi ja säetakse tähtsaid edaspidiseks töö jätkamiseks.*

*Iseseisvuse taotlemise algperioodil — ärkamisajal — olid kultuuriküsimused
tähtsaimal kohal: omakultuurile eluõiguse nõutamine, võõrmõjude kõrvaldamine,
emakeelse kooli nõutamine — need olid küsimused, mille eest võideldi ja ohv-
reid toodi.*

*Riikliku iseseisvuse saavutamise järele näis, et üldisesse tähelepanu fookusesse
tõusid majanduslikud probleemid; kultuuriküsimused aga, eriti vabaharidustöö osas,
näisid jäävat tagaplaanile.*

*Üheksateistkümnnes iseseisvusaasta tõi sesse olukorda märgatavat paranemist.
Vabaharidustöö osatähtsus tõusis tunduvalt.*

*Riigielu juhtide poolt esineti möödunud iseseisvusaastal korduvalt mitte üksi
hätahtlike vaid ka tunnustavate sõnavõttudega vabaharidustöö kohta (Riigivanem
ja peaministri k. t. — Raamatu-aasta puhul, majandusminister Eesti nädala ja
Tartu näituse avamise puhul j. m.):*

*„Ainult see rahvas, kes võib niisugusest vaimutagavarast, nagu seda on raa-
mat, ilmlõpmata uusi mõtteid, uusi tundeid ja äratust saada, läheb kultuuriliselt
edasi.“ (Riigivanem K. Päts.)*

„Raamat on sillaks meie ühiskondliku ja vaimse elu juhtide ja rahva vahel. Vabaharidustöö ülesandeks on kanda kultuuri kõige laiematesse rahvahulkadesse.“
(Peaministri k. t. K. Eenpalu.)

„Rahvamajanduse arengu üheks eelduseks on rahva kultuurilise ja haridusliku tasapinna vastav tõus, mis suurel määral oleneb vabaharidustööst, mida peame soodustama.“ (Majandusminister K. Selter.)

Kuid mitte ükski sõnavõttud polnud häätahtlikud. Ka tegelikkuses omistati vabaharidustööle märgatavalt suuremat tähelepanu kui varem: viidi edukalt lõpule Raamatu-aasta, asuti vabaharidustöö üldisele koordineerimisele, loodi noorsooamet, võeti Riigi Ringhäälingu saatekavva pikk seeria loenguid vabaharidustöö alalt jne. See kõik lubab loota vabaharidustöö veelgi kindlamat stabiliseerumist eeloleval aastal, mil koos kokkuvõtetega muudel aladel võime anda ka iseseisvusaegse vabaharidustöö bilansi.

Usume, et aasta pärast, mil tähistatakse omariikluse 20.-dat aastapäeva, on vabaharidustöö osatähtsus veelgi tõusnud, on täidetud senised lüngad ja küpsemaks muutunud alad, mis senini polnud suutnud veel omandada küllaldast täiuslikkust. Loodame selleks riigielu juhtide jätkuvat kaasabi ja vabaharidustöö tegelaste endi ennastohverdavat ja energilist tööd jätkamist lipukirja all: iseseisvuse juubeliaastale sammugem vastu kavakindlalt teostatud hooga vabaharidustööga!

„ARENGU“ toimetus.

ENESE EEST.

Katkend Joh. Sütiste poeemist,
kõnekoorile *) seadnud Paul Rummo.

(Avamuusika, milles kaootilise popurriina ristlevad motiivid järgmisist laulest: „Jumal, keisrit kaitse sa“, „Internatsionaal“, „Saksamaa on üle kõige“ ja „Mu isamaa mu õnn ja rõõm“.)

KOOR: (Ärevat rahutust tagasi hoides.)
Hommikusse tõmbus punane joon.
(Tasa, kartlikult, lakooniliselt.)
Ei olnud sõnu. Miski viis keele.
(Veel tasem.)
Veri helises kõrvun kui ksilofon.

1. MEES: (Ärevalt.)
Nurgilt rebiti käsud: „Ich befehle!“
2. MEES: (Valjusti, komandavalt.)
Seis!.. Otse — mars!
Komandas Preisimaa tulen karastet
sõdur.

MEESKOOR: (Õhinaga.)
Bellevue een ridanesid vanad, õpila-
sed noorukesed.

KOOR: (Võimsalt hüüdes.)
Üles!

(Seletavalt.)
Kilkas noor, hüüdis vana, karjus
põdur.

(Väike paus. Siis saatemuusikalt tasane
„Valse triste“, mis mõnetaktilise mängu
järele kõnekoori sisseastudes viimast saa-
dab melodeklamatsiooniliselt.)

KOOR: (Vaikselt, tumedalt, aga fanaatiliselt
päätetungivalt.)
Üks, kaks! Üks, kaks!
käsutas häbelikult kangusen surm.
Rabas võrdselt õud ning hurm.

*) Juhiseid kõnekoori korraldamisest vt. „Arenge“ nr. 3 — 1934. a. Paul Rummo „Kõnekoor“.

(Järsult.)

Läks!

novembri külm tuksahatas puul.

(veel järsumalt, lõikavalt.)

Raks!

(Jubetusundega.)

nagu ehmunud peni

jooksis vinguden kusagilt kuul.

(Paus. Muusika katkeb.)

NAISKOOR: (Valuliselt.)

— Ah, kuidas kõik ümber läeb.

Sõda ja sõda! Mu jumal,

ei tea, mis sellest saab...

MEESKOOR: (Õrnalt, julgustades.)

Ema, oled vana. Ära ole rumal!

Miks sa nutad...

(Ärevalt.)

Pean ruttama —

tunni pärast lahkuvad teised...

Tervita koduseid.

(Uljal, julgustades hiiüdes)

Ema, tagasi tuleme kõik!

(Väike paus.)

KOOR: (Tempo kiireneb. Poolosinal, rabedalt.)

Rutt, sosisklus, tervitus. Hõik:

Üks-kaks! üks-kaks:

Read. Koormad. Püssid. Hobused.

NAISKOOR: (Rutates, põnevalt.)

Laskund telefoniposti inimmesilaste
pere.

küüniteti üle päade põnevmeeli:
(Hüüd.)

Uus päevakäsk —

Juubeldades.)

Oma keeli!

Kuumaks löi vere.

MEESKOOR: (Samuti rutates.)

Teisel põnevam ask —

telegramm:

Althääle, väga ärevalt.)

Petserist kümme kilomeetrit,

Narvast kolm...

KOOR: (Palavikuliselt kiiresti, pinevusega.)

Tartu palavasse verre viskus eetrit.

Üks-kaks-kolm

kiirenes südame samm.

Rabas ahin. See, kes kahtles — kin-
nitas vöö.

(Tooni vahetus: üha suureneva pingega.)

Aja vesil ent prahvatas tamm —

tunnid olid tolm:

tuli lõuna, õhtu, südaöö.

Tuli hommik. Põles idas uus koidu-
joon.

(Õudsel.)

Viirastus verd.

Helises telefon:

langeman Võru.

Kroonlinna ristlejad lõikavad merd.

taga Aegna ja Naissaare.

(Pinge kulminatsioon; traagiliselt.)

— Meid piirab varsti relvade võru.

Ei aita enam ükski haare...

(Järsk tempolangus; vaikselt.)

Lõmmust lahti löi kahtluse pird.

NAISKOOR: (Tumedalt, pikkamööda)

Suleti koolid — sõda.

Ridanes mõõgatult õppur ja õppar.

Ei olnud vormi — oli hing.

MEESKOOR: (Samuti.)

Sai manitseist põletai, tappar.

Sõda.

(Väga tumedalt aeglaselt.)

Kitsus ring.

(Paus.)

KOOR: Rõhutades, iga uut seika drastiliselt
allakriipsutades.)

Nii nad söötsid — algajad,

nokatsmütsin, kõrvad kinni seot rä-
tiga.

Läksid enesesalgajad

püssiga, revolvriga, läksid — pal-
jaste kätega

alla Narva ja Võru

enese eest.

(Tumedalt.)

Võõras oli sapine, mõru.

(Muusika algab vaevukuuldavalt viisi:

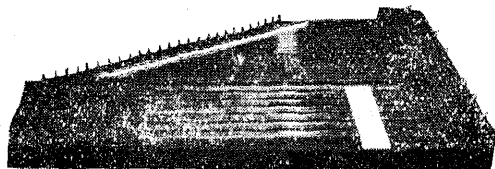
«Unuge, langenud kotkad».)

Võideldes andsid kalleima:

oma vere ja elu.

Hiie-kannel.

A. Vedro.



Möödunud aastal alustas Riiklik Propaganda talitus aktsiooni rahva omapäraste kunstiväljendite elustamiseks. Seks seati kokku kava, mis nägi ette brošüüride väljaandmist rahvarõivastest, tantsudest ühes viisidega ja muuseas ka rahvapillide täiendamise. Moodustati komisjone, kelle ülesandeks jäi eelarve üksikasjaline läbivaatamine ja täiendamine.

Muusikalises osas oli ettenähtud 50—100 tantsuviisi valik Rahvaluule Arhiivis Tartus olevast materjalist ja rahvapillide, eriti kandle kohandamine pikemate palade mänguks, mis nõuavad kaldumeid ka teistesse helistikkudesse, peale peahelistiku.

Otsisin kaua aega kandle teostajat. Viimaks viis õnnelik juhus kokku is. Ustus Tõnisson-Toomendiga, tubli kandlemängijaga ja ka ideeliselt asjast huvitatuga. Sain temalt teada, et ta on varemgi tegutsenud kannelde valmistamisega; nimelt tema vennal, Avelinius Tõnissonil on Türil isegi kannelde tööstus. See oli paras mees.

Tegin temale selgeks uue kandle nõudeid. Olles ühiselt läbi arutanud uuenduste tehnilise teostamise, jätsin kandle valmistamise täiesti tema hoolde. Sel oli tulemusi: töötades 1936. a. sügisest siinamaani, lõhkudes kandleid, keeli, ümber tehes ja täiendades mehhanismi, is. Tõnisson-Toomendi esitas mulle jaanuari lõpus kaks kannelt, „üldkandle“ ja „kõrgekandle“ (piccolo), mis täiesti vastasid varem püstitatud nõuetele. Kavatsusel on konstrueerida veel „madalkannelt“

(bass), mis on juba täiesti läbimõeldud niihästi mõötudes, kui ka ulatuses. Lähemal ajal asutakse ka selle valmistamisele.

Kannelde peauuenduseks on mehhanismi abil teatud helide kromaatilise ainsa käeliigutusega silmapilkne ümberhäälestamise võimalus üle kogu kandle. Ümberhäälestatavaid helisid on neli:

- 1) si *b* → si (Do maž. ja la min.)
- 2) fa → fa dies (sol maž. ja loom. mi min.)
- 3) do → do dies (Re maž ja loom. si min.)
- 4) sol → sol dies (La maž. ja loom. fa min.)

Kannelde põhihelistik on fa mažoor (ka re min.), mis kokku teiste muutmise võimalustega annab seadida viide mažoori (Fa, Do, Sol, Re ja La), kahte meloodilisse ja harmoonilisse minoori (la ja re) ja viide loomulikku minoori (re, la, mi, si ja fa dies). Mängu kestel võib kerge vaevaga minna ühest helistikust teise.

Bass-kannel on mõeldud orkestri jaoks. Orkester võiks koosneda: 2 kõrget, 2 üld- (priima) ja 1 bass-kannel. On kanded olemas, tuleb panna pearõhku nootide muretsemisele.

Üldkandlel on ka basside seadeldis mainitud helistikkude kattteks ja mõned neist on ka varustatud mažoorist → minoori ümberhäälestamise mehhanismiga. Kavatsus on sel teel ehitada ka väikest kannelt (praegu fa on veel ilma bassideta), et asjaarmastaja, kes on muretsemisega oma piccolo-kandle orkestri jaoks, võiks mängida ka üksi, oma lõbuks. Bass-kannel loomulikult jääb „bassideta.“

Kannelde hind on 50 kr.

Ainukene puudus on see, et tema heli ei kustu kohe peale vajadust, kuid

Raamatukogude tegevusest Võrumaal.

Enno Piir.

Võrumaal — valdades, alevites ja linnas kokku — töötas 1935/36. tegevusaastal 62 avalikku raamatukogu, neist 24% (15 kogu) on asutatud avalikkude raamatukogude seaduse kehtima hakkamisel otseselt omavalitsuste juure. Ülejäänud 47 kogu kuuluvad seltskondlikkudele organisatsioonidele, täites omavalitsusega sõlmitud lepingu põhjal avaliku raamatukogu kohuseid. Organisatsioonid, kes omavad avaliku raamatukogu, jagunevad oma ülesande järele järgmiselt: 29 rahvaraamatukoguseitsi ja -ühingut, 12 haridusseitsi, 2 põllum. seitsi, 2 laulu-mängu seitsi, 1 lugemisring ja 1 noorteühing. Tegevusaastal suurenes võrk kahe uue raamatukogu võrra, need asuvad Viitina vallas — ÜENÜ Sadrametsa osakonna ja Koiolas — Adiste-Miiaste Noorte Maatulusliku Klubi juures. Nimetatud kogude asutamine võlgneb ehk küll RA propagandale, kuna mitmed aastad varemalt ei tulnud ühtki soovi avalikkudeks raamatukogudeks koha peal. Mõningatel mõjuvatel seikadel on Orava Rahvaharidusselts loobunud vallaomavalitsusega lepingu vahekorra, mistõttu raamatukogu läheb üle omavalitsusele.

Aruannete järele on ainult kahel raamatukogul osakonnad või laenuuspunktid, nimelt Kasaritsa Haridusseltsil kolm osakonda ja Haanja Rahvarmtkg. Seltsil „Koit“ kaks osakonda.

Suuremalt jaolt igas omavalitsuse piirkonnas töötab ainult üks, seitsmes vallas kaks, Haanja ja Tsooru valdades kolm ning Vastseliina vallas koguni viis avalikku raamatukogu.

Vanemaid Võrumaa raamatukogusid on Valgjärve Põllumeeste Seltsil (asutatud 1896. aastal, praegu 670 köidet suur), R ä -

p i n a Haridusseltsil (as. 1907. aastal, praegu 1334 raamatut) ja K õ l l e s t e Rahvaraamatukogu Seltsil (as. 1908. a., praegu 771 köidet). Noorim raamatukogu on Haanja Rahvaraamatukogu Seltsil „Koit“, asutatud 1930. aastal ja omab praegu 1584-köitelise raamatukogu.

Võrumaa suurimad maa-raamatukogud on U e - A n t s l a Haridusseltsil 2108 köidet (asut. 1910. a.), K a n e p i Laulu-Mängu Seltsil 2032 köidet (asut. 1921. a.), K a s a - r i t s a Haridusseltsil 1840 köidet (asut. 1918. aastal), H a a n j a Rahvaraamatukogu Seltsil „Koit“ 1584 köidet (asut. 1930. a.) ja R ä p i n a Haridusseltsil 1334 köidet (asutatud 1907. a.) Võru linna avalik raamatukogu sisaldas aasta lõpul 3447 köidet (asut. 1909. a.) Väikseimad raamatukogud on aga K õ r g e - p a l u Rahvaraamatukogu Ühingul 421 köidet (asut. 1923. a.) ja K a h k v a Raamatukogu Seltsil 459 köidet (asut. 1922. a.). Keskmise köidete arv Võrumaa raamatukogus on 895 (aasta varem 817). Kuuelteistkümmel kogul on köiteid üle keskmise, teistel on alla selle.

Jagades köidete arvu tegutsemise aastatele, näeme igaaastast juurekasvu. Esikohal on siin Haanja Rhvrmktg. S. „Koit“ — igaaastane juurekasv 264 köidet, teisel kohal Antsla alevi raamatukogu 156 köitega, kolmandal kohal Lasva valla avalik raamatukogu 147 köitega, neljandal kohal — Kanepi Laulu-Mängu Selts 135 köitega, viiendal Vana-Antsla valla avalik raamatukogu 133 köitega ja alles kuuendal kohal Võru linna avalik raamatukogu 127 köitega, vaatamata sellele, et Võru linn kulutab võrdlemisi suure summa avaliku raamatukogu

see on kõikide kannelde sünnipärane viga ja ei takista kuigi suurel määral tema nautimist.

Ümberhäälestataval kandlel on võrreldes kromaatiliste kanneldega see paremus, et tal on vähem keeli, seepärast on ta ka käepärasem ja painduvam ja teiseks

saab temal mängida ka „siblimise“ meetodil, nagu külakandlelgi.

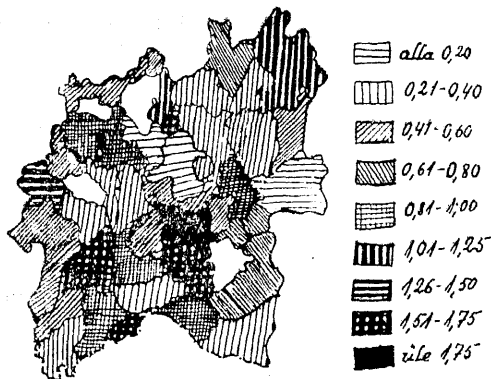
On soovitatav, et iga eestlane omaks sellise kandle. Sellega tutvumiseks pööratudagu leidur-meister Ustus Tõnisson-Toomendi poole, Kreutzwaldi 17—7, Tallinn.

heaks, on juurekasv selle juures liig väike, võrreldes maal asuvate raamatukogudega. Viimasel kohal igaaastase juurekasvu poolest on Valgjärve Põllumeeste Seltsi raamatukogu — ainult 14 köitega, millele järgneb Haanja-Pressi Rahvaraamatukogu Selts 26 köitega.

1935./36. tegevusaasta algul oli üldse Võrumaa raamatukogudes 48.677 köidet (andmed puuduvad kolme raamatukogu kohta) ja tegevusaasta lõpul 52.854 köidet, seega on aastane juurekasv ainult 4.177 köidet. Aasta varem oli üldine juurekasv 4.348 raamatut, millest nähtub, et Raamatuaasta raamatute juurekasvule Võrumaal pole mingeid tulemusi andnud. Seega tuleb iga raamatukogu kohta keskmiseks juurekasvuks 71 köidet (aasta varem 70). Aruande aastal kõige suurem juurekasv oli Lasva valla avalikul raamatukogul — tervelt 584 köidet *) (eelmisel aastal Kaagvere Luge-misringil 370 köidet), teisel kohal on Haanja Rahvaraamatukogu Selts „Koit“ 257 köidet (eel-m. aast. sama 319 köitega), kolmandal Rä-pina Haridusselts 241 köitega, neljandal Koiola valla av. raamatukogu 240 köitega. Teised kõik on suutnud oma raamatukogu täiendada alla kahesaja köite. Võru linna avalik raamatukogu on alles kaheksandal kohal, täienes ainult 103 köitega (eelmisel aastal 83 köite vastu). Vähenenud on kolm raamatu-kogu: Vaabina Rahvaramatukogu Seltsil 95 köidet, Toolamaa Rhvrmtkg. Seltsil „Võhandu“ 72 köidet ja Vastse-Antsla Haridusseltsil kolm köidet (viimane on toonud põhjuseks ümber-korralduse liigituste alal). Misso Rhvrmtkg. Selts pole vaevaks võtnud oma kogu suurenda ega vähendada. On ka mitmeid kogusid, kus juurekasv on alla kümne köite.

Koosseisult suurem osa Võrumaa raamatu-kogudest on ilukirjanduslikud. Aasta lõpul 52.854 köitest on 31.639 ehk 59,9% ilukirjan-duslikku, 959 köidet ehk 1,8% lastekirjandust ja 19.835 köidet ehk 38,3% teaduslikke raama-tuid. Kõige rohkem ilukirjandust on protsen-

*) Kogu on asutatud 1928. aastal, seega seitse aastat töötanud, millise aja kestel on kasvanud 596 köiteliseks. Käesoleval (RA pu-hul) tegevusaastal aga ligi 100% juure soeta-tud. Seda tuleb lugeda RA tippsaavutuseks Võrumaal.



Avalikkude raamatukogude raamatute loetavus Võrumaa valdades ühe elaniku kohta. Andmed puuduvad Linnamäe, Kõlleste ja Saaluse val-dade kohta

tuaalselt Koiola valla avalikul raamatukogul, kus 716 köitest on 652 ilukirjanduslikku, s. o. 91,1%. Teaduslikke raamatuid on kõige roh-kem Haanja Rahvaramatukogu Seltsil „Koit“, kus 1584 köitest on 894 teaduslikke, s. o. 56,6%. Ning lastekirjanduse poolest on rik-kaim kogu Räpina-Rõсна Rahvaraamatukogu Selts, kus 501 köitest on 85 köidet või 16,7% lastekirjandust.

Keelte järele on 97,3% eestikeelseid ja ai-nult 2,7% võõrkeelseid teoseid, millest lõviosa langeb Võru linna avalikule raamatukogule, kus on ligi 36% muukeelset kirjandust (3447 teosest on 2266 eesti-, 261 saksa-, 882 vene- ja 38 muukeelset teost). Maa-raamatukogudest on võõrkeelse literatuuri poolest esikohal Haanja Rahvaraamatukogu Selts „Koit“, kus 1584 teosest 92 teost või 6% võõrkeelseid. Üldse on Võrumaa raamatukogudes 51.412 eesti-, 380 saksa-, 967 vene- ja 82 muu-keelset teost.

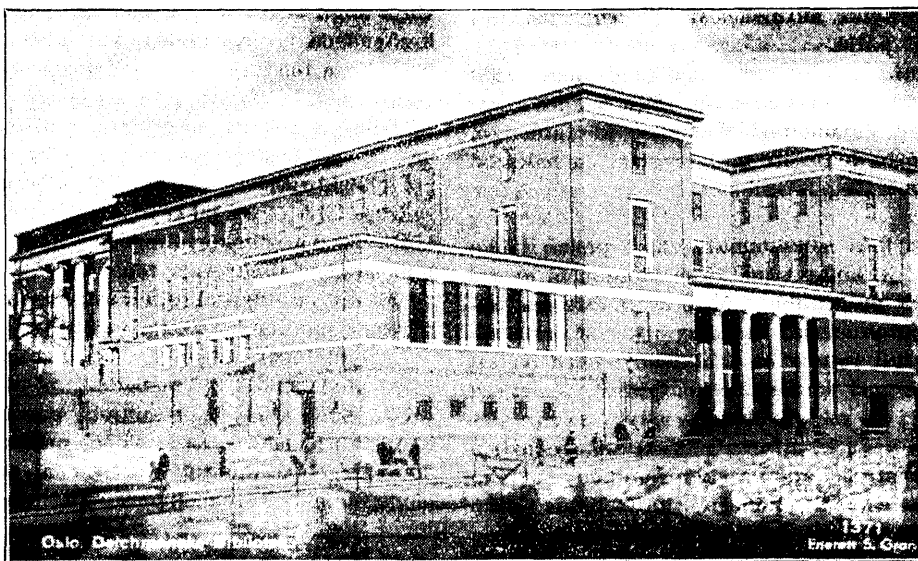
Tarvitamise intensiivsus on rõõmustaval viisil käinud tõusurada. Eelmisel aastal loeti kõigis 62 Võrumaa raamatukogus 58.163 raamatut, s. o. iga kogusolevat raamatut 1,25 korda. Tänavu aga 67.167 raamatut, s. o. iga raamatut 1,38 korda (andmed puuduvad kolme raamatukogu kohta). Seega on raamatuko-gude keskmine tarvitus 1135 raamatut (läinud aastal 954). Lugemise intensiivsus oli kõige suurem Võõpsu Rahvaraamatukogu Seltsis, kus loeti iga kogus leiduvat raamatut 6 korda

(eelm. aastal oli Rogosis 4,1), sellele järgneb Kasaritsa Haridusselts 4,0 ja Tsooru Haridusselts 3,5 korraga. Kõige loium on olnud lugemine Põlgaste Rhvrmtkg. Seltsis, ainult 0,2 korda (läinud aastal samasugused tagajärjed samas kohas), sellele järgneb Kahkva Rhvrmtkg. Selts 0,28 korraga. Arvuliselt on teistest kaugel ees Kasaritsa Haridusselts, kus on loetud 6302 raamatut, sellele järgnevad Võru linna avalik raamatukogu 5274 raamatut, Antsla alevi avalik raamatukogu 4284 raamatuga, Võõpsu Rhvrmtkg. S. 3322 raamatuga, Räpina Haridusselts 3103 raamatuga jne. Kõige vähem on tarvitatud Kahkva Rhvrmtkg. S. 133 raamatut ja Põlgaste Rhvrmtkg. S. 153 raamatut.

Liikide järele loeti kõige rohkem ilukirjandust, tervelt 78,5% (läinud aastal 79%) või 52.725 raamatut, kuna teaduslikku loeti sääljuures ainult 18,3% (18%) või 12.838 raamatut ja lastekirjandust 3,2% (3%) või 2214 raamatut. Sellega loeti iga kogus leiduvat lastekirjanduslikku teost 2,3 korda (1,8), ilukirjanduslikku 1,6 korda (1,5 korda) ja teaduslikku kir-

jandust ainult 0,6 korda (eelm. a. 0,5 korda). Teaduslikku kirjandust kasutati kõige rohkem Haanja Rahvaraamatukogu Seltsis „Koit“, kus 2718 loetud raamatust oli 1286 teaduslikku või 49,8%, (läinud aastal samas 53%), s. o. iga kogus olnud teaduslikku teost 1,4 korda (l. a. 1,6 korda).

Mujal kõikjal on teaduslikku kirjandust loetud mitte üle 30%. On isegi juhtumeid, kus aasta jooksul on kogust tarvitatud alla kümne teadusliku raamatu, näit. Peri Haridusseltsil 7 (loe seitse) raamatut. Lastekirjandust on kõige rohkem tarvitatud Räpina-Rõsna Rhvrmtkg. Seltsis 48%, s. o. iga kogus olnud lasteraamatut 5 korda. Arvuliselt kõige rohkem on loetud ilukirjandust Võru linna avalikus raamatukogus — 4.519 köidet, teaduslikku kirjandust Kasaritsa Haridusseltsis — 2.078 köidet ja lastekirjandust — Kaagvere Luge-misingis — 415 köidet. Loetud kirjandus on olnud peamiselt kõik eestikeelne. Võõrkeelse kirjanduse tarvitamine tegevusaastal terve Võrumaa kohta on ainult 201 köidet, mis on vähem kui 3%. (Järgneb).



Oslo linna raamatukogu.

„Tegelinski“ ja seltskonnategelane.*)

Neeme Ruus.

Seltskonnategevus — see on suur ja võimas, laiapiiriline ja kõikehaarav ühiskondlik tegevusala. Selle raamidesse mahub meil seni maksva arusaamise kohaselt kõike, alates politika- ja haridustegevusest ja lõpetades loomakaitsega. Haridusseltside, tuletõrje, kaitseliidu, noorsooorganisatsioonide, naisühingute, karskuse, male, spordi, esperanto, häätegevuse, loomakaitse ja veel paljude muude alade aktiivtegelased — need ju kõik on seltskonnategelased. Aga ka ühistegevuse, põlumeeste seltside, piimaühingute, j. n. e. juhid kuuluvad samuti seltskonnategelaste hulka. Lõpuks aga tuleb ju ka rändjuttustajail, usulahkude tegelasil, kaubaagentidel, ajalehtede maakirjasaatjail, külafotograafidel j. t. teha tegemist seltskonnaga, kuigi nad igakord ei tarvitse kuuluda just mingisse ühinguusse või seltsi; neilgi on õigus end nimetada seltskonnategelasteks!

Et seltskonnategevuse piirid meil on kindlaksmääramatult laiad ja tarviduste kohaselt venivad, siis mahubki seltskonnategevuse raamidesse kõike mitmekesist ja erilaadset nii tohutult palju.

Arvatavasti sellest tingituna ongi meil seltskonnategelase nimetus väga laiades ringkondades omandanud koomilise kõrvalmaigu, mille tõttu teatavat liiki tegelasi on hakatud nimetama „tegelinskiks“.

*

Seda liiki seltskonnategelane püüab kõike haarata ja kõike teha. Töö ülesandeid on tal pööraselt palju: ühes seltsis on ta esimees, teises kirjatoimetaja; ta mängib kaasa orkestris ja juhatab vahest ka laulukoori; kord on tal tarvis istuda komisjoni koosolekul, teinekord juhutada ise mingit üldkoosolekut; tarvitajateühingus peab ta aitama juhtida äritegevust ja spordivõistlusel andma välja auhindu; huviringis vaja esineda kõnega, kaitseliidus peab olema harjutusel, tuletõrjeseltsile tuleb aidata uut pritsi muretseda jne., jne., jne.

Ei ole vähe neid seltskonnategelasi, kelle töökavas seisavad kõik loetletud punktid ja lisaks veel terve rida neid, mis käes-

olevate ridade kirjutajale praegu ei meenu. Häätahtlikult on seltskonnategelane nõus kõikega, hääsüdamlikult võtab ta enda kaela üha rohkem ülesandeid. Esiteks ta vaidleb küll vastu: ei, tal polevat aega, tal olevat suur hulk seniseid töid lõpetamata, kohustusi olevat juba niigi liigselt palju jne., jne.

Aga siis tehakse talle selgeks, et ainult tema on see, kes suudaks ka uut üritust hästi teostada. Tema moraalseks kohuseks pidavat olema seda teha.

Ja seltskonnategelane nõustubki. Võtab uue kohustuse endale. Kõike oma jõudu kokku võttes püüabki seltskonnategelane tegeleda igal alal. Ta haarab ühe ülesande siit, teise säält, rahmib nii mis jõud jaksab, hoiab mitu rauda korraga tules: juhatab näitemängu ja korraldab häätegevust, organiseerib kaitseliitu ja abistab tuletõrjet, ehitab rahvamaja ja kaunistab kodu jne.

Tegelane, kes eri-tööülesannete rohkuse tõttu ei suuda ühelegi alale süveneda, muutub ise peagi liiga pinnapäälseks. Ta puistab välja kogu oma energia, kuid ei suuda seda keskendada ühelegi alale. Tal tuleb olla igal pool, tema töö kujunebki „tegelemiseks“, „rassimiseks.“

Säärane seltskonnategelane ristitakse rahva suus peagi „tegelinskiks“. Ja väljendisse — „tegelinski rassib“ — on tabavalt võetud kokku säärase kõike teha tahtva, „maailma õlgadele“ võtta tahtva seltskonnategelase kõike haarav kuid pinnapäälseks jääv töö.

Millest on tingitud sageli esinev seltskonnategelase muutumine „tegelinskiks“?

Paljud tegelased on muutunud „tegelinskiks“ olude sunnil. Võimelisi organisatsioonide juhte leidub vähe, kõik kuhjub paratamatult ühe isiku õlgadele. Eriti on see maksev maal. Ja — tegelane muutub vastu enda tahtmist, olude sunnil, „tegelinskiks“. Ta tahab küll

*) Väljavõte 23. jaan. 1937. a. Riigi Ringhäälingus ettekantud loengust „Enesearendaja tüüpe maalt — seltskonnategelane, külakirjanik ja vaikne enesearendaja.“

Õpiringide töökorralduse küsimusi.

Karl Laane.

2.

Töökoosoleku juhataja.

Mõnikord toimitakse iga töökoosoleku algul töökoosoleku juhataja ja protokollija valimist. See aga võtab asjatult aega. Ka ei saa valitud sel puhul küllaldaselt oma ülesandele ette valmistuda. See aga on vajaline. Et saada vilumust ka neis ülesandeis, on soovitav, et kõik õpinglased toimiksid järjekorras, nii töökoosolekute juhatajana, kui ka protokollijaina. Need ülesanded tuleb kindlaks määrata kindlasti juba eelmisel töökoosolekul. Järgmise töökoosoleku avab ja algatab juba töökoosoleku juhataja (kui see ei osutu vajaliseks õpingi juhatajal). Ta algatab ühislaulu, ütleb lühikese sissejuhatuse tööle, tuletades näiteks meele eelmisel koosolekul käsitletud ainet ning seob selle käsitlusele tulevate küsimustega, annab sõna esinemisteks, juhib läbirääkimiste käiku ning võtab lõpuks kokku töö tulemused töökoosoleku sisulist osa lõpetades,

kusjuures muidugi ei unustata korraldada ülesannete jagamist ka järgmiseks töökoosolekuks. Nii polegi töökoosoleku juhatamine sugugi tühine ülesanne, vaid nõuab selle täitjalt asjalikkust ja isegi teatavat ettevalmistamist ülesandele, eriti aga juhtimisoskust. Selle paremaks omandamise võimaluseks on aga praktika ning õpingis on selle omandamiseks sobivam koht.

Protokollija, protokoll, päevik.

Samuti kui töökoosoleku juhataja ülesanne, vajab tähelepanu ka protokollija. Õige paljudes õpinges püütakse töökoosoleku käiku väga täpselt ja üksikasjaliselt protokollida, kusjuures aga tihti siiski olulisem jääb märkimata. Poleks aga mõtet ettekannete sisu hakata protokollides ümber jutustama, eriti veel, kui need on esitatud juba kirjalikult või ka konspektina. Küll aga tuleks igal protokol-

pääseda liigest rahmeldamisest, aga ei jõua enam töökuhjust välja rabeleda.

Teine liik „tegelinskeid“ aga ei ole tekkinud olude sunnil, vaid — oma isiklikkude kalduvuste tõttu. On neid, kes ise soovivad kõike „ahmida“ enda kätte, olla igal alal, igas seltsis ja komisjonis esimene. Neid ei taheta sageli näha juhtival kohal, aga nad oskavad organiseerida vastavaid enda pooldajate ringkondi „kampusid“, ässitada ühte kildkonda teise vastu, tekitada intriige ja — tõusta nende abil juhtivale kohale. Kui esimest liiki, olude sunnil „tegelinskiks“ muutunud isikule tuleb kaasa tunda, peab aga teist tüüpi „tegelinski“, isehakanud „juhti“ pidada meie seltskonnaelu üheks suuremaks väärnähteks.

Vastand „tegelinskile“ on seltskonnategelane, kes küll kogu oma vaba aja pühendab oma ümbruse kultuuritööle, kuid — ei ahmi kõiki tegevusalasid enda kätte, ei püüa mitte kõike ise ära teha, vaid oskab tarmukalt vabaneda liigest kohustusist. Ta töötab küll täie innuga, aga ainult oma eri- või lemmikalal. Sinna, kuhu tema jõud ei ulatu, oskab

ta tarmukalt rakendada töö teisi. Oskus teisi töö rakendada, võime tööülesandeid jaotada ja teisi üldkasulikule tegevusele innustada, kaasakiskuda, ongi eeskujuliku seltskonnategelase parim omadus.

Kui „tegelinski“ tihti satub liigse auahnuse võlusse, on intriigide tekkimise põhjustajaks ja põhjuseks ja muretseb selle eest, et tema mitukümmend tähtsast esimehe, juhi ja juhatuse liikme kohta käest ära ei libiseks, ei karda eeskujulik tegelane seda kunagi. Ta on loonud usalduse nii enda kui ka oma tegevuse vastu. Ta annab meeeldi kohustusi käest ära neile, kes teda ühel või teisel alal suudavad asendada. Seltskond ei hinda teda aga sellegipärast sugugi vähem, vaid ta võib pigem küll palju kindlamini loota rahva üksmeelsele poolehoiule kui väljapaistatahtev ja intriige seipitsev „tegelinski“.

Need tegelased aga, kellele olude sunnil on kaela kuhjunud liigest seltskondlikke kohustusi, peaksid püüdma kasvatada endale abilisi, tegelasi erialadele ja süvenema siis üksikute erialade harrastamisele.

ljal püüda märkida lühidalt olulisemat töökoosoleku üldisest käigust (seejuures mainides muidugi ka ettekandeid), eriti aga keskustelust ja nende tulemusist. Otstarbekamaks osutubki õpinges seepärast nn. protokollide asemel pidada töökoosolekute päevikut, mis ühtlasi täidaks ka protokollide aset. Seesuguses päevikus tuleks märkida näiteks (Vt. — õpingide töövõistluse juhatuskiri 1935. a.): 1. Töökoosoleku aeg ja koht, 2. Alguse kellaeg, 3. Osavõtjate nimekiri (võiks tabeli kujul, kuhu iga osavõtja võiks end nagu kvoorumiraamatutesse ka ise sisse kirjutada) ühes nende poolt töökoosolekul täidetavate ülesannete märkimisega. 4. Puudujad ja hilinejad, ühes põhjuste märkimisega nende selgumisel; ning selle järele 5. Töökoosoleku kokkuvõtlik kirjeldus, mis peaks olema võimalikult ülevaatlilik. Ülevaatlikkust saavutatakse selteel, et töökoosoleku üksikud momendid märgitakse numereeritult punktidenä. Samuti tuleb selles osas märkida järgmise töökoosoleku aeg ning ülesanded. 6. Mida korraldati sisulise töö lõpus ja millal lõppes koosolek.

Distipliin.

Mõnes õpingis on kerkinud raskusena üles ka distipliini küsimus. Õpingi tööle on vajaline, et selles valitseks töömeeleolu, mispärast selle ainult mingi naljana võtmine ja töö segamine ei ole lubatav. Seepärast on ka vajaline, et õpingi töökoosolekud ei kujuneks nagu mingeiks avalikeks õhtuteks, kuhu tullakse teinekord rohkem hoopis kõrvaliste huvide ajal. On tarvilik, et õpingijuhatajad töökorra teostamisel oleksid järjekindlad, kuid see ei tarvitseks sugugi muutuda mingiks valjuks režiimiks, mille tundmine ei ole just soodustav töö edukusele, eriti veel seetõttu, et õpingis töötatakse vabast tahtest. Tuleb püüda sellele, et õpingis valitseks teadlik töödistsipliin, kus maksev üldine meeleolu juba ei soodusta töö ajal segavate asjaolude mõjule pääsmist. Ka ei tuleks küsimusest nii aru saada, et õpingitöös peab valitsema piinlik vaikus. — Kus tehakse tööd, on ka elu, on tegevust, kuid see peab koonsuma siiski käsitledava küsimuse ümber. In-

tensiivse õpingitöö juures ei tule distipliini küsimus mitte teraval kujul päevakorraks.

Ergutusvahendid.

Et äratada ja hoida huvi õpingilisele tegevusele, osutub vajaliseks selleks kasutada üht või teist ergutavat vahendit. Kõige loomulikumaks ja hinnatavamaks ergutuseks on muidugi töö ise ja selle tulemused. Seepärast peaksid leidma õpinges avaldumiseks võimalust iga õpingilase paremad püüded ning töö mitte ainult arvustust, vaid ka õiglast hindamist. Iga edusamm peaks olema julgustuseks ja leidma ka kaaslaste hulgas heatahtlikku vastuvõttu. Kuid intensiivsemale tegevusele ergutamiseks saab kasutada ka mõningaid erivahendeid. Neist kõige rohkem kasutatav on mitmesuguste võistluste korraldamine, kusjuures paremate saavutuste eest määratakse ka tunnustushindu jne. Selliseid võistlusi võiks korraldada aegajalt; kui need muutuvad aga väga sagedasiks, siis võivad need vahest kujuneda siiski isegi rahulikule ja pidevale tööle kahjulikuks. Ettevaatusega peaks võetama näiteks tegevuse hindamist matemaatilistel alustel, mis sisulises töös võib mõnigi kord osutuda ekslikuks.

Mõned õpingid on soovitanud ja harrastanudki ka vastavate eksamite korraldamist üksikliikmetele töö lõpul, kusjuures paremate tulemuste eest antakse diplome, auhindu jne. Ei saa jätta märkimata, et selleski harrastuses on teatavaid raskusi, isegi hädaohti, kuid mõnel määral võib see siiski olla kasulik, kui seda õieti korraldada. Innustavana ja ergutavana võib mõjuda ka õpingis hästi ettevalmistatud töödega avalikult esinemise võimaldamine. Samuti saab ergutuseks-värskenduseks edukalt kasutada õpireiside korraldamist jne.

Majanduslikest sissetulekuist.

Kuigi õpingi majanduslikud vajadused võivad hea tahtmise juures olla võrdlemisi väikesed, on siiski ka õpingil tarvis oma tulusid. Muidugi ei saa õping oma tegevust rajada peamiselt vaid majanduslike tulude hankimisele, kuid mõningaid võimalusi selleks on



Rahvaülikoolid



Aasta- ja Vilistlaspäev Virumaa Rahvaülikoolis.

6. ja 7. veebruaril pühitses Virumaa Rahvaülikool oma 11-dat aasta- ja vilistlaspäeva rohkearvulise vilistlaspere osavõtul. Olid esitatud isegi kaugemad kodumaa nurgad, nagu Viljandi- ja Pärnumaa. 6. veebruaril oli korraldatud pidu, kus kanti õpilaste poolt ette M. R a u a näidend „Kirves ja kuu“. Näidend oli ettevalmistatud näitekunsti kursusel, Valter S o o s e r v a juhatusel. Järgneval vilistlaspäeval 7. veebruaril arutati käesoleva aja eesti kultuuri põhiküsimusi ühenduses rahvuskultuurilise hoogtööga. Jõuti otsusele, et rahvaülikooli vilistlased peavad neis üritusis, nagu on nimede eestistamine, eesti lipu levitamine, kodu kaunistamine j. m., täie jõuga kaasa lööma, üldse rahvuskultuurilises töös esirinnas sammuma. Vilistlaskogu üldkoosolekul võidi nentida, et liikmete arv on paisunud 300-ni, mis on 60% kogu vilistlaskonnast. Otsustati jätkata omavahelise perioodilise väljaande „Virumaa Rahvaülikooli Teadete“ väljaandmist, mis aitab laialist vilistlasperet omavahel ja kooliga tihedamalt siduda. Ülejäänud osa õhtust veedeti omavahelises koosviibimises mängides ja lauldes.

Virumaa Rahvaülikooli vilistlaspere on paisunud 11-daks aastapäevaks poole tuhandeni. Rõhuv enamus neist (95%) on siirdunud peale kursuse lõpetamist tagasi koju, 85% neist võtab osa kohapäälsest seltskondlikust tegevusest.

Nõmme Rahvaülikool 1936. a. 2. poolel.

Rahvaülikooli püüe on pakkuda võimalikult tähtsat ja arendavat suurimale hulgale, kuid

siiski õpiringil endalgi, näit. väikese osavõtumaksu näol õpiringlasilt; ka võib vahetevahel õpiring korraldada mõne avaliku esinemise, näit. referaatõhtu, huviohtu, jne., kusjuures sissepääs võiks olla piletitega või vabatahtliku maksu eest. Kuid seesuguste avalike esinemiste korraldamisel ei tohitaks minna ainult sissetulekute peale välja, vaid need peaksid olema siiski vaid seesmise töö küpseks avalduseks, mis ühtlasi aitab õpiringitööd ka ümbruskonnale tutvustada ja sellele tegevusele poolehoidu võita. Selleks aga on vajaline, et õpiringis ei unus-

juhataja seisab sageli raske küsimuse ees, mida võtta loengu teemaks, et tal oleks hariduslik väärtus, kuid ühtlasi huvitaks ka laiemaid ringe. Rahvaülikooli kuulajad on oma huvide kui ka eelhariduse suhtes väga erinevad, sellepärast on sageli täiesti võimata leida ka käsitusviisi, mis oleks kõigile vastuvõetav.

Nõmme Rahvaülikool seadis oma läinud poolaasta tegevuse juhtmõtteks: „Kodukultuur ja kodukorraldus,“ kuid seejuures püüdes pühendada oma tähelepanu ka päevaküsimustele. Neist põhimõttest lähtudes alati loengud ülevaatega läinudsuvisest meelikõitnud sündmusest, nimelt Berliini olümpiaadist. Sellele järgnes seeria (8 tundi) loenguid kasvatusedusest ja praktilistest küsimustest igapäevases kasvatustöös. Et kasvatusküsimused huvitavad peamiselt lastevanemaid, siis nooremad kuulajad ei võtnud neist kuigi suurel arvul osa ja osavõtjaid oli keskmiselt ainult 55 isikut. Näiliselt huvitavad aga reisirakirjeldused laiemaid ringe, eriti siis kui need illustreerivad pildid ja muusika. Nii oli osavõtjaid Soomele ja Hispaaniale pühendatud loengutest 100 ümber. Elavat osavõttu leidis ka loeng elamu korrastamisest, mida selgitasid pildid otstarbekalt korraldatud kodus, samuti loeng muusika olust ja tema õigest mõistmisest, kus muidugi ka demonstreeriti mitmesuguseid muusika vorme. Keskmise osavõtt läinud poolaasta loenguist oli 73. Osavõtjate arvu mõjutab suurel määral lektori populaarsus kuulajate seas ja osalt seegi, et ta väljastpoolt oma ringkonda tuleb, sest „prohvet pole kuulus omal maal.“ Lektorite valiku mõttes on Nõmme Rahvaülikool õnnelikus seisukorras, kuna tal peale hulga oma haridustegelaste on võimalus kutsuda eriteadlasi igalt alalt ka Tallinnast.

A. Teaste.

tataks igal juhul mitte e n e s e k r i i t i k a t.

Kuna õpiringitöö on olulisemaid vabaharidustöö avaldusi, siis peaks selle korraldamise võtma kõik haridusseltsid juba oma tegevuskavva, määrates õpingele e e l a r v e k o r r a s ka vastavad summad. Samuti ei oleks sugugi häbiväärne pöörduda ka ümbruskonna jõukamate isikute ja asutuste poole palvega, et nad toetaksid õpiringi tööd, määrates selleks toetusi, sellega näidates ka oma kutuursust ja huvi ning tahet — aidata kaasa kohaliku vaimse elu arengule.



Näidendi õppimisest.

V. R.

Kui näitejuhil uuest õppimisele tulevast näidendist režiil on kirjutatud ja kõik eeltööd tehtud, kutsub ta näitlejad esimesele lugemisproovile. Töö algab näitejuhi sissejuhatava seletusega teosest ja selle lavastamise plaanist. On parem kui ka näitlejad on juba tüki varem kodus läbi lugenud, siis on neile näitejuhi seletused arusaadavamad. Kuni esimese proovini ei pruugi aga ükski näitleja veel teada, millist osa ta uues tükis peab mängima. Iga näitleja loeb teost hoopis põhjalikumalt, kui ta veel ei tea, mis osa on temale määratud. On näitlejail aga ette juba teada, milliseid osi nad peavad mängima, siis vaatavad paljud neist ainult oma osa läbi ja teos tervikuna jääb neile võõraks. See on aga halb ja sellepärast sündigu n. n. „osade väljajamine“ alles esimesel proovil. Seni olgu see näitejuhi saladus.

Peale näitejuhi sissejuhatavat loengut ja osade mängijate teatavaks tegemist algab teose lugemine. Esimesel lugemise proovil ei ole sugugi vaja, et näitlejad juba n. n. „mängida“ püüaksid. Peatähelpanu tuleb pöörata teksti loogilisele selgusele ja õieti mõistmisele.

Tüki läbilugemise järele võtab näitejuht näitlejatega arutusele näidendi teemi, seletab lavastuse idee, selgitab teose tegevuse ja vastutegevuse, tutvustab igale näitlejale tema osa, selgitab üksikute tegelaste vahekorrad jne. Küsimused, mis näitejuht oma režiitöö juures endale lavastusest ja üksikutest tegelastest selgeks tegi, tulevad nüüd omakorda ka näitlejaile selgitada. Soovitav on, et iga näitleja siin näitejuhi seisukohtade suhtes ka oma seisukoha avaldaks. Näitejuhi sõna jääb muidugi viimaseks, kuid ka näitlejal peab viimase



M. Raud. «Kirves ja kuu» Stseen viimasest pildist.



Enn Vaigur. «Potilill ja karusammal». Stseen III vaatusest.

peensuseni selge ja vastuvõetav olema, milline ülesanne tal täita.

Materjaliks näitleja loovale fantaasiale on elu tundmine. Sellepärast peab niihästi näitejuht kui ka näitleja oma elutähelpanekute tagavara alati täiendama. Kui näitejuht ei tunne ise seda tõsielu, millest ta näitlejale räägib, siis ei suuda ta näitlejat veenda. Ja vastuoks, kui näitleja ei tunne seda tõsielu, mida ta laval mängima peab, siis on ta näitejuhi käes pime tööriist, ja ühisest loovast tööst ei või juttugi olla.

Kui me üteme, et tunneme hästi teatud inimest, siis peame teadma ta vaateid, harjumusi, maitset, seda, kuidas ta toimib elus teatud sündmuste puhul või kuidas ta neile reageerib. Me peame tundma ta lähemat päritolu, millistes tingimustes ta elab ja milline on ta minevik. See loodava lavakuju konkreetne ära tundmine ja vastu võtmine näitleja teadvuses sünnib näitejuhi ja näitleja koostööl. Mida põhjalikum see töö, seda tõepärasem, elavam, usutavam ja lavaliselt kõitvam on näitleja oma osas.

Kui näitlejail kõik ülesanded juba selgitatud ja vastastikused suhted leitud, algavad esimesed lavaproovid. Kogu töö jooksul, kas olgu see lugemise proovidel või laval, peab näitejuht oskama näitlejat loovas seisukorras hoida. Näitleja peab oskama vabalt ja õieti reageerida igale, talle juba ette teadaolevale sündmusele niiviisi, nagu oleks see talle ootamatuks. Vähe on sellest kui näitejuht näitlejale selgeks teeb lavalised ülesanded. Näitejuht peab toimima nii, et näitleja tahab täita just

seada ülesannet, mida näitejuht talt nõuab. Näitleja tahab aga teatud ülesannet täita ainult siis, kui tal on arusaamine, et tema poolt mängitav lavakuju teatud olukorras ainult nii võib tegutseda ja reageerida, nagu hea ettevalmistuse juures tema seda teeb. Näitejuht peab näitleja selle äratundmiseni viima.

Kunagi ei tule nõuda, et näitleja avaldaks teatud tunnet või meeleolu ilma sellekohase tegevuseta — või jällegi puuduliku, arusamatu tegevusega.

Sama lugu on *m i s a n s t s e e n i d e g a*. Kunagi ei tohi leppida ainult mehaanilise kohtade kättenäitamisega näitlejale ja rahulduda selle formaalse täitmisega. Näitleja peab alati tundma, et tema poolt mängitav tegelane teatud olukorras ei või seda käiku tegemata jätta, et kõik tema liikumine on loomulik. Kui juhtub, et näitleja proovidel huvitavama ja parema *m i s a n s t s e e n i* leiab, kui näitejuht režiiraamatus ette näinud, siis tuleb näitejuhil seda arvestada. Ta võib oma esialgset kava muuta, kuid ei tohi unustada, et tema siiski on kogu lavastustöö ühtlustaja ja vastutav juhtija.

Näitejuhil juhtub näitlejatega töötades tihti raskusi. Sageli on kõik ettevalmistav töö näitejuhi poolt hoolega tehtud — kuid siiski ei suuda näitleja näitejuhilt antud ülesannet täita. Mis siis teha?

Kõige pealt tuleb näitejuhil ennast kontrollida, kas ta midagi ei ole vahele jätnud, valesti teinud või seletanud. Kui ta leiab, et ta on õieti talitanud, siis peab näitlejal mõni sise-

mine takistus olema, mis ei luba tal loovalt töötada.

Millised on need sagedasemad sisemised takistused?

Esiteks näitleja tähelepanu puudumine oma vastumängija ja teda ümbritseva lavalise keskkonna suhtes. Näitleja tähelepanu peab laval olles alatiselt valvel olema. See on hädavajaline tingimus loomistööks. Näitleja peab laval kõike nägema ja kuulma. Kõigepealt peab ta nägema ja kuulma oma vastasmängijat, kellega ta räägib. Ainult sel tingimusel võib ta õieti suhtuda sellesse, mida kuuleb ja näeb. Sageli ei näe ega kuule näitleja midagi laval. Niisugusel juhtumil on elav kokkumäng partneriga võimatu. Loomulik mäng taganeb schablooni ees ja näitleja mängib valesti. Kui näitejuht niisugust puudust proovidel märkab, tuleb see kohe kõrvaldada. Muidu ei ole töö mõtet.

Teiseks põhjuseks, miks näitleja ei saa laval korralikult töötada, võib olla lihaste ülemääraline pinguldus. Kas näitleja laval seisab või liigub, ikka peavad ta lihased vabad olema. Näitleja peab laval igale liigutusele ja poosile ainult nii palju lihaste energiat kulutama, kui palju ta seda kõige rahulikumal silmapilgul vajab, mitte rohkem ega vähem.

Kolmandaks tuleb silmas pida lavalist õigustust. Näitleja võib ainult siis loovalt töötada, kui iga ta tegu, iga misanstseen, iga ese, tegevuse koht jne. talle täiesti õigustatuna tunduvad. Kui näitleja ei tea, miks ta nii ja mitte teisiti suhtub vastasmängijasse, miks ta ainult selles toas, ainult siin kohal asub, miks ta just nüüd lavale tuli jne. — lühidalt, kui talle jääb midagi õigustamatuks, siis ei saa ta laval töötada.

Neljandaks võib lavaliste suhete selgusetus näitlejat ta loovas töös takistada. Kui näitlejal tema vahekorrad kaasmängijatega selged ei ole, ei saa ta ka õieti oma ülesannet täita.

Viiendaks on näitleja puuetused mängida sagedaseks mängu takistuseks. Seda märgates peab näitejuht näitleja peatama ja talle ta tegevuse veel kord põhjalikumalt ära seletama või uusi teid näitama.

Kuuendaks võib olla tõsiseks takistuseks lavatööle tähelepanemata jäetud vale. Näitejuht ei tohi kuidagi midagi võlt-

situd lubada, mitte kõige vähemalgi määral. Üks tähelepanemata jäetud vale toob enesega kaasa ta teisi ja lõpuks areneb sellest schabloon, millega hiljem raske võidelda. Sellepärast peab näitejuht näitleja mängus, juba esimesest silmapilgust alates, kõik võltsitu otsus-tavalt kõrvaldama.

Kõik need ülesloetud põhjused on suureks takistuseks näitleja loomingle. Koondatud tähelepanu, lihaste loomulik pinge, tegevuse õigustus, läbimõeldud ja arusaadav ülesannete täitmine, siit väljakasvav lavaline kokkumäng vastumängijaga ja lavaline tötunne — need kõik on tarvilised eeltingimused näitleja loovale tööle. Ühe eeltingimuse puudumine toob enesega kaasa ka teiste kadumise.

See kõik näitab veel kord, millise tähelepanu ja hoolega näitlejad ja näitejuht oma ülesandele peavad lähenema. Kuid see ei tohi kedagi asja juurest ära hirmutada. Püsivas töös võib kõike seda omandada. Ei tohi ainult tööle pealiskaudselt läheneda ja kergeid tagajärgi loota.

Proove tuleb teha väsimatu süüdisega. Proove tuleb teha seni, kuni näitlejail kõik olukorrad, kõik ülesanded kergelt, ilma pingutusega mängitavaks muutuvad, kuni kokkumäng ladusaks ja loomulikuks läheb.

Ainult töö annab tagajärgi ja tõsine töö kasvatab meistreid.



A/S. ODORI

TINT

Ei riku sulge
Ei pleegi välja
Ei lähe paksuks
Ei roosteta paberil
Läheb ruttu mustaks

Ostke, veenduge headuses!

Teateid maateatri näitejuhtidele.

Maateatri näitejuhtide ühingu teateid.

Möödunud aastal asutatud maateatri näitejuhtide ühingusse on seni vastuvõetud 82 mitmesuguste maa organisatsioonide juures töötavat näitejuhti.

Ühingu 1937. a. liikmemaks on Kr. 2.— ja uutel liikmetel sisseastumise maksu Kr. 1.—. Kes aga astuvad liikmeks ja tasuvad liikmemaksu 1937. a. sees, on vabastatud sisseastumise maksust. Liikmemaksud palutakse maksta posti jooksvale arvele n. r. 663 h. r. Rein Karusoo nimele, kes on ühingu kassapidajaks (mitte adresseerida ühingu nimele, sest ühingul ei ole veel posti jooksvat arvet).

Kõigile ühingu liikmeile, kes on tasunud 1937. a. liikmemaksu, saadetakse tasuta ajakiri „Areng“, kus edaspidi ilmuvad kõik M. N. Ühingusse puutuvad teated ja kirjutised.

*

Ühingu üldkoosolek peetakse 28. veebr. s. a. kell 14 Tallinnas linna 5. algkooli ruumes, Veerenni tn. 2-a järgmise päevakorraga:

1. Avamine ja koosoleku juhatuse valimine;
2. Ülevaade ühingu tekkimisest;
3. 1937. a. eelarve ja tegevuskava;
4. Valimised põhikirja järele;
5. Algatatud küsimusi.

Kui nimetatud kellaajaks ei ole koos nõuetavat arvu liikmeid, siis peetakse järgmine üldkoosolek samas kohas pool tundi hiljem, mis on otsusvõimne põhikirja § 18. alusel.

Vabariigi Valitsuse otsusega on lubatud ühingu üldkoosolekust osavõtjatele raudteel sõiduks 50% hinnaalandus. Hinnaalanduse tunnustused on liikmetele välja saadetud. Kui kellegil peaks see puuduma, siis tuleks pöörata vastava sooviga Ühingu juhatuse poole Tallinn, Uus tn. 2, kirjalikult, või telefoniga Tallinn 452-64.

Korraldamisel üleriiklik maanäitejuhtide päev.

Tallinnas, 28. veebruaril s. a.

Maateatri Näitejuhtide Ühingu korraldusel peetakse Tallinnas, 28. veebr. s. a. linna 5. algkooli ruumes, Veerenni tn. 2-a üleriiklik maanäitejuhtide päev, millest palutakse osa võtta kõiki näitejuhte, samuti ka isikuid, kes tegelenud näitekunstiga.

Päeva algus on kell 10.00.

Päevakorras:

I Päeva avamine.



Lavakunsti kursuse Vajangu haridusseltsis.

II Referaadid:

1. „Maateatri ülesanded“, refereerib „Töölaliste teatri“ ja „Draamastuudio“ näitejuht A. S ä r e v.
2. „Näitejuhi ülesanded amatöörteatris“, refereerib „Estonia“ teatri näitejuht A. L a u t e r.
3. „Maalavade repertuaar“, ref. „Uus Eesti“ teatriarvustaja L. S o o n b e r g.
4. „Näitemängu osatähtsuse vabaharidustöös“, ref. Eesti Haridusliidu peasekretär E. V e n d e r.
5. „Maapeod ja seltskondline kasvatus“, ref. Harjumaa koolinõunik H. S u m m e r.
6. „Näitejuht ja näitetruppide organiseerimine“, ref. M. N. Ü. esimees E. O j a.

III Läbirääkimisi ja resolutsioonide vastuvõtmine.

Vabariigi Valitsuse vastava otsusega on lubatud päevast osavõtjatele 50% hinnaalandus sõiduks raudteel Tallinna ja tagasi.

Kes soovib hinnaalandust kasutada, see teatagu ühingu juhatusele Tallinn, Uus t. 2 nimi ja raudtee jaam, kust lähtutakse, siis saadetakse hinnaalanduse tunnustus kohe välja.

Õhtul korraldatakse päevast osavõtjatele odavahinnaline etendus Tallinna teatris.

Kuna praegu on tuliselt päevakorras maateatri organiseerimine ja ülesehitamine ja kuna sellise päeva korraldamiseks on tungiv vajadus, siis loodab M. N. Ü. juhatuse, et seltsid kõik teevad oma esindaja väljasaatmiseks.

Seda nõuab tänapäeva maa-kultuurielu ülesehitamine.

M. N. Ü. juhatuse.

E. Haridusliidu poolt korraldatud näitekunsti kursused.

1937. a. jaanuari ja veebruari kuudel on E. Haridusliidu poolt korraldatud näitekunsti kursusi:

1) 14. detsembr. — 9. jaanuarini Virumaal, Rannu kultuur- ja spordiselts „Lembitu“ juures Ants Lonti juhtimisel. Osavõtjaid 20. Kursuse praktilise tööna õpiti M. Raua „Kirves ja kuu“.

2) 7.—24. jaanuarini Tartumaal, Hellenurme Hariduselts „Püüe“ juures pr. Marie Kalbeki juhtimisel. Osavõtjaid 19. Kursuse praktilise tööna õpiti A. Mälgu „Õitsev meri“.

3) 12.—30. jaanuarini Harjumaal, Vihterpalu Rahvaraamatukogu Seltsi juures Harry Sotsi juhtimisel. Osavõtjaid 24. Õpiti A. Mälgu „Õitsev meri“.

4) 13. jaanuarist — 5. veebruarini Virumaal, Kunda Rahvaülikooli õpilastele Valter Soosõrva juhtimisel. Osavõtjaid 37. Kursuse praktilise tööna õpiti M. Raua „Kirves ja kuu“.

5) 28. jaanuarist — 14. veebruarini Harjumaal, Ravila Rahvaülikooli õpilastele pr. Marie Kalbeki juhtimisel. Osavõtjaid 22. Kursuse praktilise tööna õpiti A. Mälgu „Õitsev meri“.

6) 27. jaanuarist — 14. veebruarini Pärnumaal, Taali-Urumarja Rahvaraamatukogu seltsi juures Karl Meeritsa juhtimisel. Osavõtjaid 28. Õpiti A. Mälgu „Isade tee“. 14. veebruaril oli ühtlasi Taali-Urumarja uue rahvamaja pidulik avamine.

Erakorralisi kursusi korraldati:

1) 14. detsembrist — 3. jaanuarini Võrumaal, Erastveres, Kanepi Lauulu-Mängu seltsi juures pr. Alice Stamm-Pussi juh-

timisel. Osavõtjaid 33. Kursuse praktilise tööna õpiti E. Vuolijõe „Niskamäe naised“.

2) 16. jaanuarist — 14. veebruarini Pärnumaal, Lelle Hariduseltsi juures Julius Talpsepa juhtimisel. Osavõtjaid 22. Praktilise tööna õpiti A. Adsoni „Karu läheb mee lõksu“.

Toetusi dekoratsioonide valmistamiseks.

Eesti Haridusliidu juhatus määras dekoratsioonide valmistamiseks toetust järgmistele organisatsioonidele:

Nurtu Noorrahva Ühingule		
Läänemaal	Kr.	200.—
Sonda Hariduse ja Spordi seltsile, Virumaal	„	200.—
Järvakandi Hariduse seltsile, Harjumaal	„	150.—
Uulu-Surju H/s. „Kungla'le“, Pärnumaal	„	250.—
Kõllestevalla raamatukoguseltsile, Võrumaal	„	30.—
Tuhalaane Noorsoo seltsile, Viljandimaal	„	500.—
Kaarepere Vab. Tulet. Ühingule, Tartumaal	„	300.—
Kasaritsa Harid. seltsile, Võrumaal	„	200.—
Vastseliina Lauulu ja Mängu seltsile, Võrumaal	„	300.—
Kodijärve H/s. „Tõrvikule“, Tartumaal	„	100.—

Kokku Kr. 2.230.—

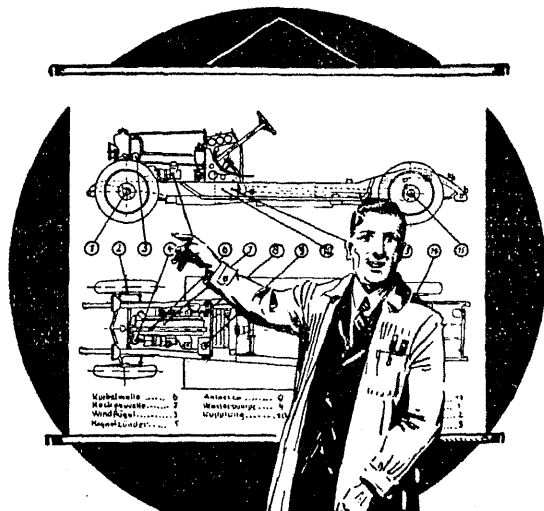
Tingimuste kohaselt peavad organisatsioonid, kes saavad toetust, ise kulutama dekoratsioonide valmistamiseks vähemalt sama suure summa kui on määratud toetus.

SUITSETAJA PARIM SÕBER

P A B E R O S S

M A R E T

KORGE HEADUS — ODAV HIND



Auto tähtsamad osad ei ole mitte lakk
ehk kroomitud iludusliistud, vaid

kuullaagrid.

Ärge ostke „sama häid“ laagreid.

**Nõudke alati
Rootsi originaal**

SKF

kuul- ja rullaagrid

parimast Rootsi spetsiaalterasest.
IGAL POOL SAADAVAL.

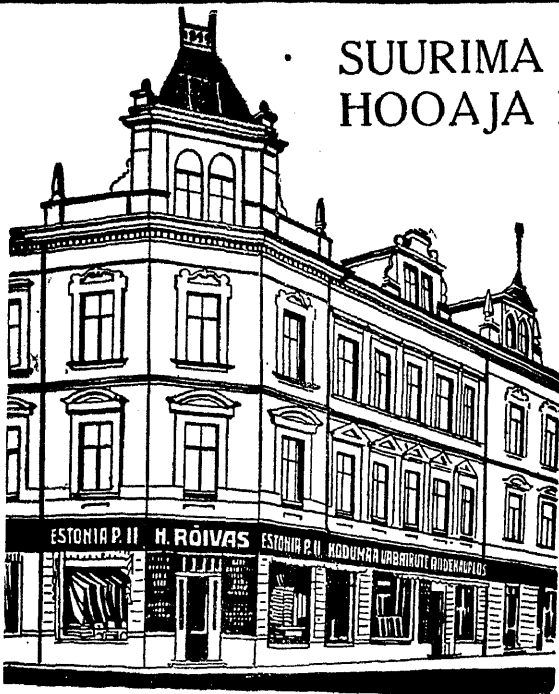


Peaesindus ja ladu:

Linke & Martinson,

Tallinn, Vene tän. 11.

Tel. 432-86, 432-58.



• SUURIMA VALIKU KÕIGIST
HOOAJA RIIDEKAUPADEST

LEIATE

**HERMAN
RÕIVASE**

KODUMAA VABRIKUTE
RIIDEKAUPLUSEST

Tallinn, Estonia puiestee 11
Telefon 304-80

=====
Müük suurel ja väikesel arvul

- MOODSAID UUDISRIIDEID
- INTERLOKK-TRIKOOPESU
- VILLASEID JA SIIDI COTTON-SUKKI
- MUSTRILISI SOKKE

VALMISTAB

A/S. OSKAR KILGAS

VABRIK TALLINNAS



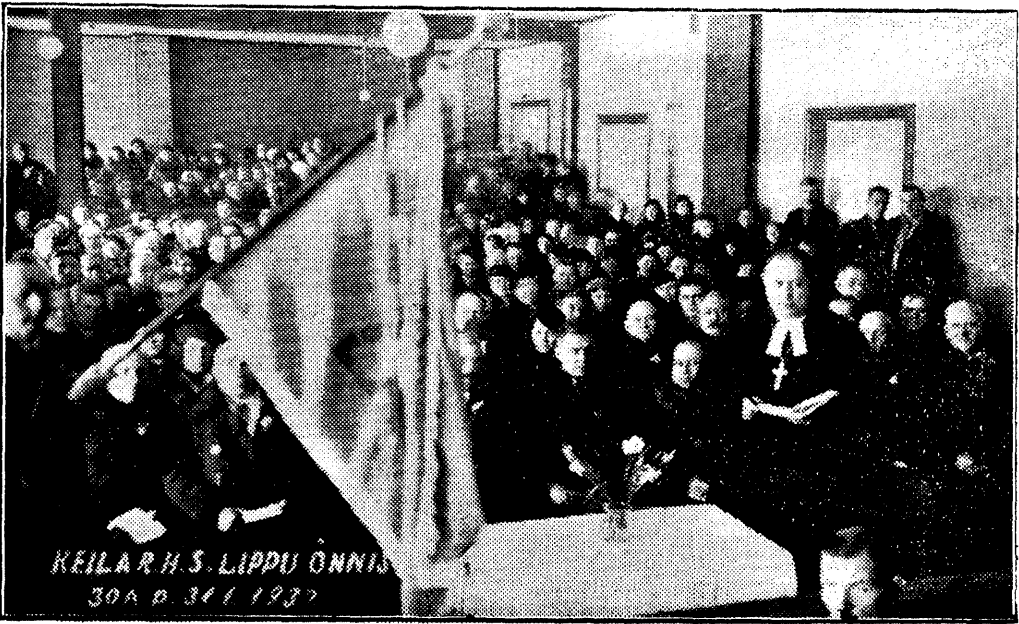
Keila Rahvahariduse Selts 30-aastane.

Selts sai lipu.

Pühapäeval, 31. jaanuaril s. a. pühitses Keila Rahvahariduse Selts oma 30. aastapäeva ja uue lipu õnnistamist.

Lipu õnnistamise toimetas praost A. Kõrgardal, aktuse kõne pidas kirjanik A.

Esimeseks peakoosolekuks oli liikmete arv juba 182, neist 22% naisliikmeid. Seltsi tegevus toimus kihelkonna piirides, selleks valiti eestseisusse 21 liiget, esimeheks õpetaja Jakob Kukk. Samuti oli tegev aktiivse eestseisuse liikmena praeguse piiskopi isa kooliõpetaja Mart Rahamägi.



Lipu üleandmine Keila haridusseltsile.

Mäik. Aktust kaunistas ettekannetega Keila Laulu- ja Muusika seltsi segakoor hr R. Oja juhatusel. Tervitusi ütlesid E. Haridusliidu, Keila alevi ja seltskondliste organisatsioonide esindajad, lüües uue lipu vardasse kaheksa naela. Saal oli külalistest tulvil, nende seas aukülalistena ka mitmed esimese eestseisuse liikmed; viimastest võtsid sõna hr. A. Tuberg, kui esimese koosoleku avaja 30 aasta eest, ja pr. A. Krims, kes töötas Seltsi koolis õpetajana.

Selts asutati 27. detsembril 1906. a. Asutajaid oli kogunenud 111 liiget, eesotsas tolleaegse Keila vallakirjutaja Anton Tubergi ja koguduse-õpetaja Jakob Kukki (end. piiskopi).

Selts asus kohe oma laiaulatuslikuma ettevõtte teostamisele, avades 1907. a. sügisel Keila alevikrus eestikeelse kihelkonnakooli; viimane töötas 4 aastat, arenes 4-klassiliseks ühes eelklassiga. Õpilaste arv ulatas üle 90, kes olid koondatud kolme komplekti kolme õpetajaga.

Sel ajal sai valla-koolmeister tihti ainult 100 rubla palka aastas. Selts maksis oma kooliteenijale juba 100 rbl., kuna õpetajate palk oli 300—350 rbl. ja juhatajal 500 rbl. aastas. Ruumide eest makseti üüri 600 rbl. aastas.

Sarnaste suurte kulude juures tõusis seltsi eelarve kuni 3.000 rublani aastas, mis aga ko-

guti suure rahvusliku vaimustusega näitemüükidest, loteriidest ja annetustist.

Siit peale hakkas seltsi tegevust pidurdama alanud Vene valitsuse surve, mis hoogsalt kasvav. Keelati ära näitemüük, korjandused, loengud, isegi peod. Kaevati kubernerile ja Valitsevale Senatile. Omavolilise kirjaliku korjandus-üleskutse levitamise eest karistati juhatusliikmeid 3-päevase arestiga või 10-rbl. rahatrahviga. Juhatus, eesotsas J. Kukega valis aresti. Tolle-aegne kreisiülema noorem abiline oli aga omast käest tasunud trahvisumma J. Kuke eest, pidades nähtavasti mitte-soovitavaks vaimuliku aresti. Siis tasusid ka teised juhatusse liikmed hiljem trahvisumma. Surve lõpptulemusena suleti 1911. a. seltsi kool kui „kitsas rahvuslik“ ettevõtte, mis takistavat riigi keele õpetamist.

Vahepeal oli algatatud ka teine seltsi suur ettevõtte, nimelt püstitatud seltsi oma maja.

Hariduslike seltside juubeleid.

Tapa Eesti Noorsoo Kasvatuse selts 30-aastane.

Tapa E. Noorsoo Kasvatuse Selts pühitses käesoleva aasta algul oma 30-aastast tegevust.

Selts asutati 1906. aastal „Tartu Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tapa Osakonna“ nime all, mis hiljem muudeti Tapa Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsiks. Tema esimeseks ülesandeks oli emakeelse kooli avamine kohalike ümbruskonna laste jaoks. Kavatsus teostuski jaanuaris 1907.

Seltsi juhatusele kuuluvad praegu J. Ruuse, esimehena, J. Kütt, J. Kroon, A. Vaino, J. Alamäe, A. Petjärv ja A. Tein. Liikmeid on seltsil üle 100, kusjuures nende arv viimastel kuudel on näidanud hoogsat tõusu.

Tapa vanima organisatsiooni juubel kujunes peopäevaks tervele Tapale.

Selts omab suure segakoori, kes on olnud Tapa koorilaulu alussambaks ja arendajaks seltsi algaastaist alates, ning kelle juhataja J. Kroon tervelt 25 aastat teinud tilsedat tööd kodulinna koorilaulu edasiviimiseks kui ka seltsi majanduslikuks toetamiseks koori ürituste kaudu.

Pikasilla — kolme maakonna haridusselts.

6. jaanuaril s. a. pühitses Pikasilla Haridusselts oma 15. aastapäeva. Kuna selts asub kolme, s. o. Tartu—Viljandi—Valga maakonna piiril ja tema tegevusringi kuuluvad Patküla, Helme, Leebiku, Jõgevaste, Suislepa, Kuigatsi ja Aakre valdade elanikud, siis ei ole üleliigne pisut pilku heita selle „rahvusvahelise“ seltsi tegevusele, mis on üle ootuste produktiivne.

Eelpool mainitud valitsuse raske surve võttis aga seltsilt ainelise kandejõu ja suur maja tuli hiljem loovutada ühele aktiivsemale osanikule.

Veel mitmed teised haridustöö katsed sumbutati valitsuse poolt, siis tuli maailma sõda, revolutsioon ja rahutud Eesti sünniaastad. Alles 1919. a. sai selts teostada juba oma esimestel tegevusaastatel tekkinud kavatsust, s. o. avas Keila avaliku raamatukogu.

Viimane on möödunud aastal ajanõuete kohaselt ümberkorraldatud, varustatud riskataloogiga. Kõidete arv kogus ulatub praegu ligi 2.500-le.

Peale raamatukogu arendab praegu selts intensiivsemat tegevust vabaharidustöö alal, korraldades loenguid, kursusi jne.

Seltsi praeguses juhatuses on: pr. H. Jakobson, P. Kohava, A. Kutprii, O. Pärnsalu (esimees), E. Raiend ja A. Väli.

Seltsi asutajaks oli Hendrik T r u u p ö l d (Treffeld), kelle eestvõttel asutati haridusselts, moodustati näitetrupp ning muusika- ja laulukoor. Ka avati seltsi poolt endiseis avaraais kõrtsiruumes eraalgkool. Ei leidunud inimest ümbruskonnas, kes ettevõtet nõu ehk jõuga poleks toetanud.

Kogu ümbruskonna rahva kultuuriliseks keskuseks kujunes ainult haridusselts. Eriti tubli innuga ja rõõmsa tahtega töötas näitetrupp, mis kujunes päris andekaks omal alal — ühte ja sama näidendit võidi korraldada mitmel puhul täiskilutud saali ees.

Suurte pingutuste järele on seltsil korda läinud ehitada omale rahvamaja ja omandada ka raamatukogu.

Seltsi esimeheks praegu on H. Laats.

Ka Ambla Haridusselts 30-aastane.

Ka Ambla Haridusselts pühitses kolmekuningapäeval 30. a. kestvuse juubelit. Päeva tähistamiseks oli korraldatud pidulik aktus, millest osa võttis umbes 300 inimest.

Selts on asutatud 1906. a. viimastel päevadel. Ta on võrsunud Eesti noorsoo kasvatuse seltsi Ambla osakonnist. Haridusseltsi nime võttis selts kymmekond aastat tagasi, mil ühineti kohaliku raamatukoguseltsiga.

Seltsi korraldusel töötas Amblas kymmekond aastat kõrgem eestikeelne rahvakool, millest hiljem sai gümnaasium, viimane on aga koolivõrgus ettevõtetud muudatuste tõttu nüüd suletud. Praegu töötab seltsi ruumes kodumajanduskeskkool, mis möödunud sügisel algas tegevust.

Seltsil on peale maja veel väärtuslik raamatukogu. Ka tegutseb 30-liikmeline segakoor.

Haridusselts on teiste kohapealsete organisatsioonide hulgas üks teguivõimsamaid. Ta on aastate jooksul korraldanud rohkesti kursusi, loenguid jne. ning aidanud kõigiti kaasa

Ambla ja ümbruskonna haridusliku tasapinna tõstmiseks.

Seltsi juhatuse kuuluvad A. K r a b i esimehena, E. Karuauk — abiesimees, E. Kalvik — kirjatoimetaja, O. Alder — kassap., ja A. Mihkla — juhat. liige.

Kose Haridusseltsist.

Kose Haridusselts on asutatud a. 1907. Kümme aastat hiljem tekkis mõte juba ka oma maja ehitada. Maja ehitus viidi läbi aa. 1920—23. ja läks maksma umbes Kr. 10.000.—. Pärastpoole on siseehituste jne. lõpule viimiseks kulunud veel umbes Kr. 5.000. Maja ei ole ka praegu veel täiesti valmis, kuigi ta on tarvitusel juba aastast 1923. Ehituse lõpuleviimist takistas siiani rahapuudus. Saadud pangalaenuid tuli eriti varematal aastatel maksta kõrgeid protsente, mis tulused kipusid ära neelama. Viimasel ajal on Haridusselts saanud riigilt 3000 kr. ulatuses pikaajalist ja soodsate tingimustega laenu, nii et loota võib, et Kose Rahvamaja valmib kõige lähemal ajal lõplikult.

Haridusseltsil on praegu liikmeid 50 ümber. Mitmesuguste Seltsi ettevõtete puhul töötab aga harilikult küll kaasa 80 kuni 100 kohapäälset tegelast. Seltsil on oma segakoor umbes 30 lauljaga. Koorijuhiks on kohalik köster hr. R ä s s a. Samuti on Seltsil väike 15-liikmeline, kuid täiesti tegevusvõimeline puhkpillide orkester.

Selts korraldab õige sisukaid pidusid, kontserte jne. Tegelasteks on enamasti kohalikud jõud. Traditsiooniliseks ettevõtteks on saanud Seltsile igasügisene näitemüük, mis korraldatakse esimesel pühapäeval pärast 20. septembrit. Näitemüük on siiani alati

õnnestunud väga hästi, nii sisulisest kui ka aineliselt. Peod ja näitemüük ongi Seltsile ka päämisteks sissetuleku andjateks. Seltsi aastane sissetulek on olnud siiani umbes 1500 kr.

Pääle pidude jne. korraldab selts talviti 2—3-nädalase kestvusega üldhariduslike loengute seeriaid, milledest osavõtt on olnud elav, eriti välislektorite esinemisel.

Kose Haridusseltsi tegevus- ja mõjuraadiuseks ümber Kose aleviku oleks keskmiselt 10 kilomeetrit. Seltsi võib õigusega nimetada üheks elujõulisemaks. Seda näitab ka asjaolu, et õige mitmele poole üle kihelkonna on läinud temast ergutatav vaimu uute seltside asutamiseks. Need nooremad organisatsioonid pole aga vanemat mitte n. ö. „tühjaks kurnanud“, nagu seda sellistel juhtudel küll mitmeti mujal on võidud tähele panna, vaid vanem on suutnud püsima jääda ja on noorematele praegu toeks ja ergutajaks. Ainult ajutiselt, aastat 3—4 tagasi võis märgata väikest tagasiminekut Haridusseltsi tegelaste ja üldse liikmete arvus kui ka tuludes, mis oli tingitud uute seltside tööleasumisest ja jõudude teatud killunemisest.

Kose Haridusseltsi praegusse juhatusse kuuluvad: esimehena hr. Joh. Krusement, liikmetena pr. Nurk, prl. Ören ja härrad Lindvest, Nurk ja Reinhold.

K. V.

Avinurme-Vadi muusika- ja lauluselts „Metsakaja“ — mitme inimpõlve kultuuritöö tulemus.

Paljud on arvamisel, et linnalähedaste asulate ja külade seltskonnatöö on intensiivsem, mõjustatud linnast kui kultuurilisest tsentrist. Ometi leidub maaseltse kaugetes metsakolgasteski, kus keeb viljakas kultuuritöö.

Üks sellisest organisatsioonest on Avinurme-Vadi muusika-lauluselts „Metsakaja“. 1882. aastal loodi Vadile kohaliku kooliõpetaja Joosep S a m m e l s o n'i algatusel laulukoor, mille tegelased olid aga juba kümmeaastat varem võtnud osa Lohusuu kihelkondliku koori tööst. Iseseisev orkester asutati Vadile 1889. aastal. Esimene „näitemängu õhtu“ korraldati 2. veebr. 1899. aastal Vadi lauaveski ruumides; ette kanti M. J. Eisen'i „Isaisade viisi“ ja „Teie käsu pääle —

herra leitnant!“ „Metsakaja“ asutati 1903. a.

Silmapiilgul on „Metsakaja“, tänu tegelaste endaohverdamisele ja tublidele juhtidele, paisunud ümbruse suuremaks ja elujõulisemaks seltsiks. Rohke liikmeskonna erihuvide tõttu on seltsi juure koondunud rida osakondi: maatulundus-õpiring, naisring, spordiring, tule-tõrje osakond. Osakondade asutamisel on lähitud seisukohast, et tegevuse hargnemine mittede iseseisvasse seltsi kutsuks paratamatult esile jõudude killunemise, mis tööle mõjuks halvavalt.

Iga osakonna juhataja kuulub „Metsakaja“ juhatusse, asjaajamine ja kassa on ringidel „Metsakajaga“ ühine.

Rahvamaja, mille ehitamisele asuti 1923.

aastal, on ehitatud võlgadeta. Peale saali ja näitelava sisaldab rahvamaja raamatukogu-, einelaua-, äri- ja majahoidja eluruumid. Äri-ruumid on väljajäiitud. Selts omab tublisti liikuvat varandust, selle hulgas: pult, tuletõrje abinõud, 20 tarvitamiskõlbulikke puhkpilli, klaveri, kulissid, 825-kõitelise raamatukogu j. m.

Raamatukogu, mida juhatab Rud. Kiik, kuulub raamatukogude võrku. Registreeritud lugejaid on 183. Raamatukogu tegevust juhib 5-liikmeline toimikond.

Näitetruppi juhib J. Paljak pike-mat aega. Näitlejate kunstilist taset tõstis 1933. aastal korraldatud näitekursus. Repertuaari on püütud võtta võimalikult paremaid algupärandeid, mis näivad meeldivat enam ka kohalikule publikule. Rohke osavõtt peoõhtuist on muutnud „Metsakaja“ majandusliiklki tugevaks seltsiks.

Laulukoori juhatab Bernh. Söber. Koor on osa võtnud üldlaulupidudest, kihelkondlikust laulupäevadest, esinenud sageli Lohusuu kirikus jumalateenistustel ja „Metsakaja“ enda üritustel.

Avinurme alevikku haridusselts.

Nagu meile Avinurmest kirjutatakse, on sealsed agaramad seltskonnategelased astunud samme kohapeale haridusseltsi asutamiseks.

Seni täitis Avinurmes haridusliku organisatsiooni ülesandeid kohalik vabatahtlik tuletõrje ühing, mille juures töötas orkester, laulukoor, näitetrupp ja õpiring. Ühingul on rahvamaja, maaoludes kaunis rahuldava näitelavaga ja raamatukogu.

Möödunud aastal kehtima hakanud tuletõrje seadusega laiendatakse tuletõrje ühingu tegevuspiirkond puht tuletõrje alal kogu Avinurme peale, kus ühingul tuleb organiseerida ja varustada tuletõrje üksusi ja meeskondi. Kuna Avinurme vallas on üle 5000 elaniku, siis nõuab korraliku tuletõrje organiseerimine ja arendamine ühingu tegelestatel suurt töõjõudu ja energiat, mistõttu on karta, et samad tegelased ei suuda enam senisel määral pühendada tähelepanu kultuuritõõle.

Eelmainitud asjaoludest tingituna on kohalikud haridushuvilised seltskonnategelased otsustanud ellu kutsuda puht haridusliku organisatsiooni, et seni tehtud töõd haridusalal jatkata ja süvendada.

Ka mitmel pool mujal, kus haridusliku seltsi ülesandeid täitis senini tuletõrje ühing, on asutud haridusseltsi moodustamiseks.

Ka Tuhalasse haridusselts.

Paljude kõhklemiste ja mitmete takistuste võitmisel on viimaks länud korda ka Tuhala

Orkester Paul Tamme juhtimisel on tegutsenud sama edukalt. Esinetakse muusikapaladega vahetevahel ka naaberorganisatsioonide peoõhtuil.

Osakondadest on suurim ja töõkam n a i s r i n g, mis asutati 1935. a. algul. Ring on korraldanud 1 kangakudumisekursuse, teeõhtuid, vabaõhupidusid ning talvel töõõhtuid. Ringi töõd juhib esinaine prl. Helmi Jürgenson.

Spordiringi juhiks on hr. Madis Sildnik. Harjutatakse ja võisteldakse peamiselt võrkpallis ja kergejõustiku aladel, jalgpall raskejõustikuga on jäänud tahaplaanile. Korraldatud on 1 maadlus- ja 1 kergejõustiku kursus.

Maatulundusõpiring V. Kiik'i juhtimisel on korraldanud peale töõkoosolekute loenguõhtuid ja ühe aianduskursuse.

Tuletõrje osakond töõtab Joh. Kiik'i juhtimisel.

„Metsakaja“ juhatusse kuuluvad: Joh. Raja (esimees), M. Söber (abiesimees), J. Paljak (kirjatoimetaja), J. Kalaus (laekahoidja).

Vadi ümbruse kultuuritaseme tõõstmisel on „Metsakaja'l“ väga suuri teeneid.

E. P.

valda asutada hariduslist organisatsiooni. Uue seltsi põhikiri on praegu Siseministeeriumis registreerimisel ja selle kätte saamiseks kavatses seltsi juhatus veel käesoleval tegevushooajal organiseerida intensiivset enesearendamistõõd õpiringides.

Esmajõones on kavatsusel ellukutsuda üldkõõsimuslik õpiring, kus leiaksid kõõsitamist peamiselt kõõneoskus, kodune kasvatus, aiandus j. t. põõllumajanduslikud kõõsimused, ning teatriring, lavakõõsimuste läbitõõtamiseks ja arendamiseks.

LIHULA
ÜHISPANK

TOIMETAB KÕIK
PANGAOPERATSIOONID

VANIM ÜHISPANK
LÄÄNEMAAL

Agarad naised kultuuritööl.

Pärnu naiseltsi õpiring „Eha“ juubel.

Pärnu Naiseltsi juures töötav õpiring „Eha“ pühitsetes 6. dets. 1936. a. 10. aastapäeva. Ringi liikmeskonda kuulub praegu 24 õpiringlast 20—70-nda vanusaastani. Hariduslikult on õpiringis kesk-, kutse- ja algharidusega naisi. Liikmeskonnas on ka ülikooli haridusega liikmeid, kuid viimased on jäänud peamiselt toetajaiks liikmeiks, kes võtavad osa ainult loenguist, kuna nad on seotud muude seltskondliste ja ametialaliste kohustustega.

meeste“ üle (Mats Mõtslane „Saladusliku surma“ ainetel).

Suvisesse töökavva on kuulunud õppe-huvireisid, mida on korraldatud igal suvel (ühel suvel isegi 4). Eeloleva suve kavvas on teostada huvireis Soome ehk Rootsi. (Riias on juba varem käidud.) Sõidusoodustuste kogumiseks aitab kaasa kogu õpiring.

Meriküla Naiselts „Linda“ tegevusest.

Meriküla Naiselts „Linda“, Virumaal, on asutatud 11. mail 1917. a., seega pühitseb



Pärnu naiseltsi õpiringlased rahvarõivais.

Ring töötab üldkõrvaldusliku õpiringina, korraldab referaat- ja vaidlusõhtuid, arendades mõttevahetust kirjanduslikel, kasvatuslikel ja tervishoidlikel teemadel.

Ringi liikmete hooleks on olnud hoolitseda seltsi pidude puhul eeskavalise osa eest. Kantakse siis ette laule (duett, trio ja kvartett), tantse ja näidendeid. Õpiringlased on koostanud ise mitmeid sõnalisi ettekandeid ja tantse. Omapärasemateks ettekanneteks olid: „Eesti kosjad, pulmad“ ja „Lindalaste laulumäng“ — mõlemad koostatud vanadest ringmängudest ja rahvalauludest.

24. jaanuaril s. a. teostus õpiringi ja kohalikkude karskustegelaste ühisel korraldusel seltskondlik kohus „ebaasate ärivõtetega elu-

käesoleval aastal oma 20. aastapäeva.

Seltsi asutamisel ülesseatud sihtidest leidsid esimestena teostamist ümbruskonna koolide toetamine. Nii annetas selts juba oma asutamisaastal kolmele Peetri valla koolile, Peeterristi, Puhkova ja Udria, igapähele 50 rubla õppeabinõude muretsemiseks, ning Meriküla väikelaste kooli asutamiseks 100 rbl. 1918. a. asus kool Vene-õigeusu kiriku koolimaja, mis parandati Naiseltsi kulul. Eesti valitsuse poolt võeti kool algkoolide võrku ja töötas Meriküla kõrgema algkoolina.

Vabadussõja ajal korraldati ühisabi, muutsedes liinil viibivale sõdureile sooja pesu, hiljem korraldati abiandmist invaliididele ja kohalikkudele vaestele. Veel on selts toeta-

nud postkontori asutamist Merikülasse 1000 margaga.

Oma liikmeskonna ja ümbruse haridusliku taseme tõstmiseks asutati seltsi poolt 1920. a. raamatukogu, peetakse kirjanduse õhtuid, loenguid põllumajanduse, karskuse ja tervishoiu üle. Viimastel aastatel töötab seltsi juures õpiring.

Praktilistel aladel on selts korraldanud kangakudumise, käsitöö, toiduvalmistamise jne. kursusi.

Seltsil on oma maja ühes maa-alaga, mis

on ehitatud omal jõul ilma välisabita. Võlgu seltsil ei ole.

Liikmeid on 1936. a. 34 tegevliiget, 8 toetajat liiget (mehed), kokku 42. Asutamisaastal oli 57 liiget, kõige rohkem liikmeid oli 1924. a., nimelt 95.

20-ne aasta jooksul on peetud 19 peakoosolekut, 404 juhatusse koosolekut, 36 revisjonikomisjoni koosolekut. Korraldatud 16 näitemüüki, 3 loteriid ja 279 pidu. Viimastest sisetulekuid saadud: rublades: 12.789.—, markades: 559.736.— ja kroonides: 3744.42.

Vabaharidustööst Leisis.

Leisis, Saaremaa põhjarannikul, tegutses aastat 15 tagasi kaks haridussihelist seltsi, Kuressaare Eesti Seltsi Leisi haruselts ja Leisi Karskuselts „Püüe“. Juhtivate tegelaste erinevate maailmavaadete ja vabaharidustöö sihtide omapäraste tõlgitsemiste tõttu valitses nende kahe organisatsiooni vahel pinev õhk-kond. Kuna publik ja suurelt osalt ka mõlema seltsi tegelaskond koosnes samadest inimestest, oli olukord pärib kurb.

1926. aastal suudeti uute juuretulijate mõjul mõlemad rivaalid liita ühiseks tervikuks Leisi Haridusselts „Püüe“ näol.

Paremate tegutsemisvõimaluste loomiseks koondusid haridusseltsi ühiste huvidega liikmed eriringideks, mis töötavad kodukordade alusel seltsi juures. Esimesena asutati 1929. aastal k a r s k u s r i n g. Selle tegevusalaks on olnud alkoholivaba kultuuri propageerimine, karskuskirjanduse levitamine, huviõhtute korraldamine jne. Ka on ta koolinoori aidanud nende karskussihelistes üritustes. Karskusringil oli möödunud tegevusaastal 39 liiget. Ringi juhatusse kuuluvad praegu A. Seppel, A. Jõgi ja S. Jõgi.

E s p e r a n t o r i n g asutati 1932. aastal. Tänapäev on see ring korraldanud mitu esperanto-kursust. Viimane, mida juhatas maalikunstnik E. Hallop, lõppes alles hiljuti. Ringi liikmed käivad praegu igal nädalal korra koos.

Möödunud aastal oli ringil 24 liiget. Juhatusse kuuluvad A. Seppel, M. Männik ja O. Saamel.

S p o r d i r i n g asutati ka 1932. aastal. See on korraldanud sportplatsi kahe võrkpalliväljakuga, ehitanud spordiriistade hoiumajakese ja igal suvel korraldanud paar spordivõistlust. Liikmeid oli 41. Juhatuses on J. Uustal, A. Jõgi ja A. Plaas.

P õ l l u m a j a n d u s r i n g i ümber on koondunud põllumajandusest ja aiandusest huvitatud isikud. Ring on ehitanud viljakuivatuset, soetanud aiapritsi, korraldanud kursusi aianduse edendamiseks ja koduümbruse kaunistamiseks. Ringil oli möödunud tegevusaastal 20 liiget ja juhatusse kuulusid A. Altosaar, J. Reila ja J. Uusna.

Vaimutoitu pakub seltsi avalikkude raamatukogude võrku kuuluv r a a m a t u k o g u, milles ümmarguselt 1500 köidet ja mis on avatud igal neljapäeval ja pühapäeval. Raamatukogu juhatab A. Seppel P. Tamme abistamisel.

Praegu on vabaharidustöö tegijaiks Leisis Haridusselts „Püüe“ ja selle erisihelised ringid, kes kokku teevad igal aastal tüki tõhusat tööd. Suurema ettevõtteks püsib päevakorral Leisi rahvamaja soetamise küsimus. Haridusseltsi juhatusse kuuluvad J. Kurikjan, A. Seppel, J. Lember, K. Grepp, A. Plaas ja J. Ilves.

KVALITEETMÖÖBLEID

ASUTUSTELE JA KODUDELE TELLIGE

MÖÖBLITEHASEL

A/S

„MASSOPRODUKT“

TALLINN, TARTU MNT. 73

TEL. 308-96

SOODUS OSAMAKS



Ehitatakse ja korrastatakse rahvamaju.

Kabala korraldab oma rahvamaja.

Kabala Muusika-Kirjanduse Seltsi juhatus on asunud korraldama rahvamaja, milles peale ehitamist polnud teostatud mingit remonti. Nii kaeti saali seinad paneeliga ja papiga, millised värvitakse üle. Töö tehti suuremalt jaolt talgutega. Kevadel kavatakse maja väliselt vooderdada ja ühes katusega värvida. Vastav puumaterjal on juba metsavalitsuselt vastu võetud. Rahvamaja kasutatakse elavalt. Peale õpiringi koosolekute jne. on peetud pea igal pühapäeval pidusid.

Rõuge rahvamaja elektriseadeldis

Äsja valmis Rõuge rahvamaja elektriseadeldis. Lõplikkuude viimistlustööde ja lavavalgustusega jõuti valmis jõuluks, mil teisel pühäl toimus esimene „tuleproov“ moodsal laval, kus kanti ette „Vargamäe“.

Auvere seltsimaja 25-aastane.

Auvere Muusika- ja Kirjanduse Seltsi rahvamaja õnnistamisest möödus sügisel 25 aastat. Selts aga tegutses ametlikult juba kaks aastat enne rahvamaja.

Enne rahvamaja valmimist korraldasid Auvere seltskondlikud organisatsioonid vaid välipidusid Auvere küla läheduses asuval Inni künnal. Kohalikkude põllumeeste A. Kütis'e ja J. Torpan'i eestvõttel asuti rahvamaja ehitamisele.

Tuhalaane rahvamaja õnnistamine.

Läinud aasta detsembris toimus Tuhalaane rahvamaja õnnistamine. Aktusel ei olnud mitte üksnes saal tulvil rahvast, vaid ka kõrvalruumid.

Rahvamaja järele tunti Tuhalaanes ammu tungivat vajadust, kuna pidusid ja muid üritusi tuli korraldada kohalikus koolimajas, kus talvel oli ruumide saamine raskendatud.

Rahvamaja ehitamise mõtte algatasid kohaliku noorsooseltsi tegelased. Ühes tuletõrjega moodustati rahvamaja ehitamist korraldava komitee — ja nüüd on nende ettevõtte teostunud.

Paistu rahvamaja valmis.

Läinud aasta lõpul toimus Paistu tuletõrje ühingu rahvamaja uue osa avamine, millega tähistati ka rahvamaja valmisaamist, kuna tegelikult on veel rahvamaja juures läbiviimata mõningaid vähemaid töid.



Seltsimaja aluse rajamine ühistööna.

Rahvamaja ehitamisele asuti 1933. a. suvel. Siis leiti, et maja tuleb ehitada osade kaupa, et oleks kergem ehituse teostamine ja võimalduks vahepääl koguda kapitale. Sellele vastavalt koostatigi maja ehitusplaan. Esijärgus ehitatigi valmis maja osa, milles asuvad saal, jalutusruum, näitelava ja tegelaste toad. See viidi lõpule 1934. a. augustis, millal toimus ka rahvamaja õnnistamine.

1935. ja 1936. a. talvel muretseti materjal maja teise osa ehitamiseks ja hangiti selleks ka laenu. Läinud kevadel asuti teise osa ehitamisele ja jõuti lõpule enne jõulut.

Rahvamaja ehitus on läinud senini maksma 12.000 krooni. Võlga lasub uuel kultuurhoonel praegu 5.500 krooni ümber, millest 3.000 kr. pikaaajaline ja odavaprotsendiline laen.

Paistu tuletõrje ühing rahvamaja avapeoga saavutas maa oludes rekordilise kassa, mis ulatus 300 kroonile.

Taalis valmis rahvamaja.

2. veebruaril vastav komisjon võttis ehitajalt vastu Taali-Urumarja uue rahvamaja, mis ehitati juure koolimajale. Edaspidi kool saab rahvamaja saali kasutada võimalana. Üheaegselt rahvamajaga said valmis ka näitelava dekoratsioonid, mis valmistati Eesti Haridusliidu dekoraatori R. Sepa poolt. Vastse rahvamaja avamine toimus 14. veebr. A. Mälgu näidendi „Isade maa“ ettekandega. Näidendit õpetas kohalikele asjaarmastajatele Haridusliidu instruktor Meerits.



Majanduslikule
iseseisvusele
rahva
omatööstusega



Rahva omatööstuse tooted:

Toidu- ja maitseained:

ETK jahud,
ETK kohvid, kakao, tee,
ETK maitseained,
ETK veinid jt.

Tubakatooted:

ETK paberossid Ahto, Kulmedal,
ETK sigaretid Turist, Eliit,
ETK paberossitubakad Kotkas,
ETK nr. 1,
ETK piibutubakad Sangar, Tungal,
Plevna.

Metallitööstuse alal:

ETK naelad, ketid, okastraat,
ETK ehitustarbed,
ETK vedruäkked, loorehad jt.

Kosmeetika- ja keemiatooted:

ETK kõlniveed, puuder,
ETK hambapulber,
ETK seebid, pesutarbed,
ETK kingakreemid Opaal, Atlas,
ETK õlid jt.

Koolitarbed ja kohvrid.

ETK tooted
on väärttooted!



Tööd alanud õpiringe.

Jaanuari kuul ja veebruari algul on tööd alanud ja vastavad registreerimislehed E. Karskusliidule saatnud järgmised õpiringid:

Tallinnas: 6) Esperanto Kirjandus-ring, 20 liiget; juhat. Hilda Dresen.

7) Esperanto Keele-ring, 9 liiget; juhat. Helmi Dresen.

8) Lastesõprade Ühingu Noorteklubi õpiring; juhat. Ilse Paulsen.

9) Tallinna Rätsepatöölise ametiühingu õpiring, 12 liiget; juhat. Oskar Pärn.

10) ÜENÜTO filosoofia ring; juhat. abidir. Hugo Reiman.

Harjumaa: 22) Jõeleftme Põllum. seltsi Maanoorte ringi õpir., 24 liiget; juhat. ametn. Karl Ilmastalu.

23) Järvakandi kl. vabr. Haridus-seltsi muusika ring, 13 liiget; juhat. tööline Herbert Madisson.

24) Kolgaküla Haridusseltsi maanoorte õpiring, 10 liiget; juhat. põllut. Evald Tuuletare.

25) Ohukotsu Maanoorte ringi õpir., 10 liiget; juhat. õpetaja Artur Rõõm.

26) Raasiku maanoorte õpir., 20 liiget; juh. põllutööline Heino Virgebau.

Virumaa: 22) ÜENÜ Neeruti os. õpir. „Voog“, 12 liiget; juhat. õpetaja M. Otsa.

23) Salla-Tammiku algkooli õpir., 18 liiget; juhat. koolijuhataja Johannes Parm.

24) Uhtna-Sämi Maanaiste seltsi õpir. „Virmalised“, 20 liiget; juhat. põllut. Helene Hinno.

Järvamaa: 11) ÜENÜ Albu-Risti osak. aiandus õpir., 18 liiget; juhat. koolijuhataja Julius Lunts.

Läänemaa: 12) Kolovere-Kalju H/S. „Edu“ õpir., 9 liiget; juhat. õpet. Haldur Lepamäe.

13) Kullamaa Põllum. seltsi Noorte os. kõneoskuse õpir., 7 liiget; juhat. põllutööline Johannes Tomberg.

Saaremaa: 12) Sassi Noorte Ringi referaat osakond, 24 liiget; juhat. põllut. August Alas.

13) Tõlluste Maanoorte Ringi Aiand. ja kodukaunist. õpir., 33 liiget; juhat. õpet. Aleksander Lepik.

14) Leisi H/s. „Püüe“ maanoortering, 26 liiget; juhat. õpet. Arseni Altosaar.

15) Maasi üldhariduslik õpir., juhat. A. Aas.

16) Käesla Maanoorte Ringi aianduse õpir., 10 liiget; juhat. põllut. Johannes Tarkus.

17) Käesla Maanoorte Ringi väike-loomakasvatuse õpir., 18 liiget; juhat. põllutööline Joh. Tarkus.

18) Järise Maanoorte Ringi üldküsim. õpir., 8 liiget; juhat. käsitööline Oskar Kuusk.

19) Linnuse Noorte Huviringi iluaiand. ja kodukaunist. õpir., 14 liiget; juhat. põllut. Maria Lepp.

20) Kavandi algk. noortering „Edu“ esperanto õpir., 14 liiget; juhat. õpet. Olga Kalm.

21) Lõuna-Kärla Arend. seltsi õpir. „Arenge“ seltskondl. kasv. ja lavakunsti õpir., 34 liiget; juhat. koolijuhataja Ioh. Orela.

22) Tagavere h/s. „Külvaja“ ja Maanoorteringi aiandus-kodukaunist. õpir.; juhat. õpet. Aleksei Rauk.

Pärnumaa: 17) Voltveti Haridusseltsi üldküsim. õpir., 32 liiget; juhat. põllut. Henn Ruukel.

8) ÜENÜ Kõnnu os. seltskondl. kasv. õpir., 12 liiget; juhat. põllut. Sergei Marand.

Tartumaa: 20) Vastse-Kuuste Haridusseltsi üldküsim. õpir., 17 liiget; juhat. õpet. Eduard Kooviste.

Võrumaa: 8) Kasaritsa Jaani Maanoorte üldküsim. õpir., 32 liiget; juhat. aednik Paul Laugamets.

Valgamaa: 2) Hummuli algk. vil. kogu õpir. „Ideaal“, 40 liiget; juhat. koolijuhataja Jaan Helandi.

Pesupulber

Marek

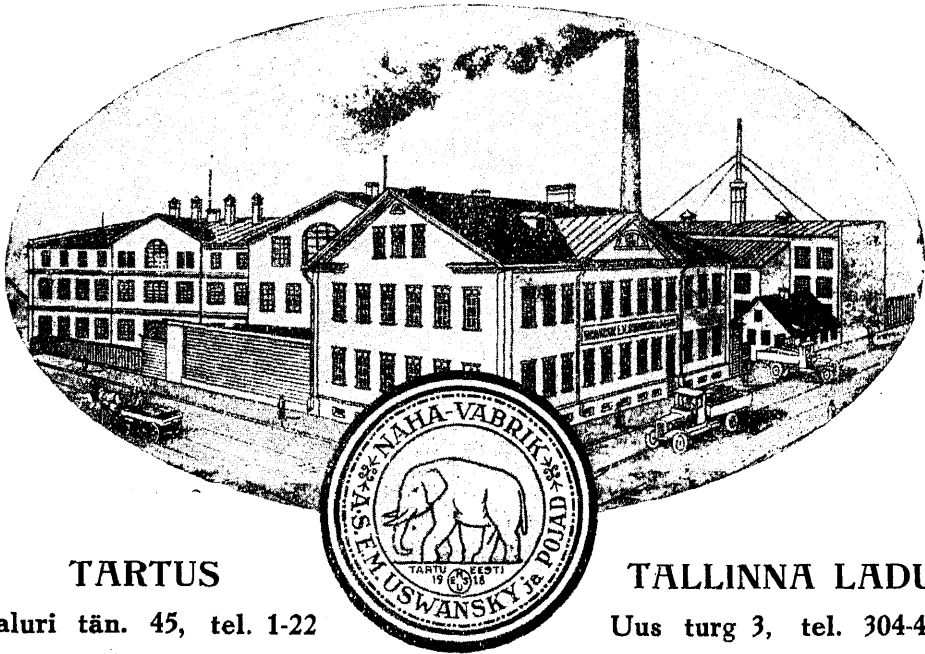
on kahjutu ja parim.

Maakondlikud hariduspäevad Haapsalus, Valgas, Rakveres ja Pärnus.

Eesti Haridusliidu algatusel korraldati jaanuaris ja veebruaris rida maakondlikke hariduspäevi, nimelt 24. jaan. Haapsalus, 31. jaan. Valgas, 7. veebr. Rakveres ja 14. veebr. Pärnus. Hariduspäevade korraldamiseks aitasid kaasa kohalikud maakonna koolivalitsused ja pääle nende Haapsalus, Valgas ja Pärnus — rahvaulikoolide seltsid, Rakveres — Rahvamaja- ja haridusselts.

Hariduspäevi tuleb pidada kõigiti kordaläinuks. Osavõtjaid oli saabunud igast vastava maakonna osast. Eriti huvipakkuvateks kujunesid ülevaated kohaliku maakonna vabaharidustööst, mille esitasid Läänemaa kohta — koolinõunik E. M u u g a, Valgamaa kohta — koolinõunik A. K õ i v, Virumaa kohta — maakoolivalitsuse juhataja E. R a a t m a ja

Pärnumaa kohta — maakoolivalitsuse juhataja A. L u s i k. Suuremateks takistusteks L ä ä n e m a a l on usulahkude kultuurivastane ja haridustööd takistav tegevus. Samuti tuntakse Läänemaal puudust korralikkudest rahvamajadest. V a l g a m a a l tundub paljude raamatukogude tase olevat alla keskmise. V i r u m a a l ei leidu enam väga palju tööd pidurdavaid tegureid, kuid nurinat tekitab lõbustusmaksu nõudmine pidudelt, mis neelab 20% sissetulekuist. Eriti koormav ja ülekohtune tundub lõbustusmaks neile seltsidele, kes peavad ülal rahvamaju, raamatukogusid ja korraldavad muud sisulist vabaharidustööd. Ka võeti elavalt sõna V i r u m a a r a h v a ü l i k o o l i o l u k o r r a k o h t a, kuna kool, mis on tähtsaimaks vabaharidustöö tegelaste ettevalmistajaks tervele Eestile, kannatab majanduslike raskuste all. Sooviti, et valitsusasutused määraksid rahvaulikoolile tarvilisel määral toetusi.



TARTUS

Kaluri tän. 45, tel. 1-22

TALLINNA LADU

Uus turg 3, tel. 304-49.

PETSERI LADU — Kauba-rida 17.

NAHA VABRIK

A-s. E. M. USVANSKY & POJAD

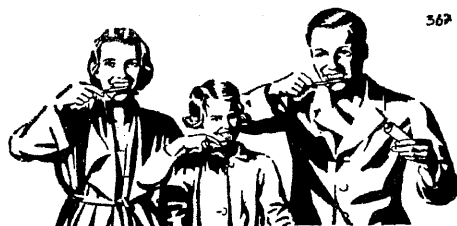
Ettekannetega vabaharidustöö sisulisest korraldusest esinesid Haridusministeeriumi vabaharidusnõunik K. K a d a k (kõigil neljal hariduspäeval), Riikliku Propagandatalituse kultuurinõunik H. V i s n a p u u (Haapsalus), E. Haridusliidu peasekretär Ev. V e n d e r (Haapsalus ja Pärnus), hariduskonsulent K. L a a n e (Valgas, Rakveres ja Pärnus) ja õppetöö sekretär N. R u u s.

Eesti Haridusliidu loengud Harju- ja Virumaal.

Eesti Haridusliidu vabaharidustöökonsulent K. L a a n e järjekordne loenguringreis toimus 10.—21. jaanuarini s. a. Harju- ja Virumaal. Ühenduses loengutega, milliseil käsitati kül- tuurielu päevaküsimusi, eriti aga seoses vaba- haridustöö korraldamisega, tutvuti seltside te- gevusega ning konsulteeriti õpiringe. Konsu- lendi külastkäigud toimusid järgmistes kohta- des:

10. jaan. — Maardu algkoolis, 11. I — Ko- dasoo algk., 12. I. — Loksa haridusseltsis, 13. I — Vihaseo haridusseltsis Harjumaal; 14. I — Käsmu Kaubalaevastiku Meremeeste- seltsis, 15. I — Võsu Noorsookasvatuse seltsis, 16. I — Koolimäe Raamatukoguseltsis, 17. I ÜENÜ Vihula osakonnas, 18. I — Kavastu Muusika- ja Lauluseltsis, 18. I — Haljala raa-

matukoguseltsis, 20. I — ÜENÜ Toolse osa- konnas, 21. I — Kunda raamatukoguseltsis ja rahvaulikoolis — Virumaal.



Emal tarvitab seda,
isa tarvitab seda!
Kõik, kõik tarvitavad

NIVEA
hambrapastat!

Hinnad: 50 senti ja 75 senti.

WERNER MEHKS, TALLINN

*Kes mõtleb tulevikule ja hoolitseb oma
perekonna eest, see kindlustab oma
elu ja varanduse*

„EKA“-S

Kirjanduslik ringvaade.

VÖRU ÕPETAJATESEMINAR. TEGEVUS JA UUENDUSPÜÜDED. Pedag. ühingu „Võru Seminar“ kirjastus, Tartus 1936. a. Üldtoimetaja J. Käis. 284 lk., hulk pildimaterjali, hind Kr. 4.—.

Seminaride osa eesti hariduselu kujunemisel ja ilmestamisel ei ole olnud tähtsusetu. Neist on eriti iseseisvuse aastail tegutsenuil tulnud teha suurt tööd uemate pedagoogiliste tõdede ja õppeviiside rakendamisel, endise veneaegse kivilinenud ja meie haridusvajadusile mittevastava õppesüsteemi asemel ning uue õpetajaskonna kasvatamisel. Kuigi 1932. a-st saadik on kõik seminarid suletud, on kerkinud jälle päevakorda nende uuesti ellu kutsumise küsimus.

Ülevaated seminaride tegevusest moodustavad omaette huvitava päätüki meie haridusajaloost. Seni on juba ilmunud seesugune ülevaade Tartu seminarist, samuti on teoksil ülevaate teosed Rakvere ja Läänemaa seminaride tegevusest. Äsja, enne jõulu, ilmus ülalnimetatud väljaanne, Võru seminari pedagoogiliste püüete üle. Väljaandes on pikem kirjutis end. Võru seminari direktorilt J. O. H. Käisilt, milline annab lähema ja kujuka ülevaate seminari tegevusest, selle seesmisest töökorraldusest ja uuenduspüüdest; sellega liitub tihedalt R. U. D. T. A. B. A kirjutus „Võru seminari pedagoogiline pärandus“; ülevaate õpilasomaharrastusist Võru seminaris annab K. L. A. N. E ning pedag. ühingu „Võru Seminar“ tegevusest M. A. L. E. K. S. A. Pääleselle on rikkalikult tähelepanekuid ja mõtteavaldusi Võru seminari tegevusest endiselt seminari õpetajalt ja kasvandikelt ning biograafiline ülevaade ühes piltidega kõigi seminari õpetajate ja lendude kohta. Väljaande lõpus on toodud ülevaade ka Võru seminari perelaste tegevusest õpetajate edasiharimistööd ning loetelu nende trükkis-avaldatud haridusküsimusi käsitavaist töödest. Kirjutusi selgitab rohkesti pilte. Kuna teos annab kujuka ülevaate neist kooliuuenduslikest, eriti individuaalsele õppeviisile ja isetegevusele rajatud püüetest, mis ilmestas Võru seminari tegevust, peaks see pakkuma huvi ka väljaspool Võru seminari ringi, ka vabaharidustöö tegelaste hulgas. Ka väliselt on väljaanne nägus, seminari värvides kaas kunstnik J. Vantra'lt. **K. L.**

Emil Ludvig — NAPOLFN. I. osa. Tõlkinud O. Olesk. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1936. Lk 1—367. Hind broš 4 krooni.

Kui Saksamaal kerkis päevakorraks juhi-idee, siis tõusis ka nõudmine vastava lektüüri

järele. Kus aga on nõudmist, seal ka pakkumist. Nii hakkaski ilmuma vanade ja uute suurmeeste elulugusid: Bismarck, Napoleon, Mussolini j. t.

Üks sellistest teostest on ka Emil Ludvig'i „Napoleon“, mis O. Olesk'i korrektset tõlkes pakub eesti lugejaskonnale tõetruu pildi geniaalsest väepäälükust, alates nukra lapseõlvega ja lõpetades kuulsuse kulminatsioonitippu jõudmisega. Siin kuuleme, et kõhna ja kahvatu näoga väikekasvuline mees oli seda suurem oma vaimse palgega. „Tema isiksuses peitus võim, mis imponeeris igatiht. Kuigi ta vähest oma liigutustes ja kehahoius oli isegi kohmakas, omas ta oma olemuses, pilgus ja kõnes midagi käskivat. Igaüks kuulas tema käsku. Avalikkuse ees püüdis ta seda muljet veel suurendada. Kitsamas ringis esines ta vabana, mugavana ja isegi usaldavana, ta armastas nalja ja ta naljad ei olnud ilal haavavad, vaid lõbusad ja taktirikkad“ (lk. 104). Diplomaadina Napoleon kasutas kõiki diplomaatia vahendeid: meelitust ja ähvardust, valet ja avameelsust, puhuti võis ta siin ka sõjameest mängida. Ta oskas teisi petta, kuid saagedasti sai ise petta. Et suuta teisi valitseda, selleks oli tarvis palju õppida. Tööüks ja huvi teaduste vastu olid selle sõjageeniuse tähtsaimad omadused. „Teadlasi ta kutsus meeleldi oma majja, külastas enamikke instituudi istungeist, pidas isegi referaate, vaidles peale dined Laplace'iga matemaatiliste probleemide üle, õpetas talle uusi itaalia meetodeid ringjoone arvutamiseks, pidas Chenier'ga sõnalahinguid kirjanduse, isegi metafüüsika üle.“ (lk. 120).

Siin toodud paar tsitaati E. Ludvigi raamatust illustreerivad autori stiili, mis on ebatavaline sakslase suhtes: kerge, lihtis, lühilaulseline, särav laialdasest eruditsioonist ja allikmaterjali põhjalikust tundmisest.

V. Orav.

Aleksander Puškin: VALIK LUULET. Lüürika-Eepika-Draama. Tõlkinud A. Oras, B. Alver, H. Talvik, P. Viiding. Eesti Kirjanduse Selts Tartu, 1936. a.

Puškini-juubeli puhul juhitagu lugeja tähelepanu tõlkeramatule, mis ilmus Eesti Kirjanduse Seltsi „Maailmakirjanduse“ sarja esimese numbrina. „Valik luulet“ sisaldab nii ajalisel kui sisulisel võimalikult laialiku Puškini värsitoodangust, alates lühemaist lüüriilistest luuletustest, elegiaist, epi-

grammidest, ballaadidest, andes rohkesti katkeid värsromaani „Eugen Onegin“ ja lõppedes kuulsa „Vaskratsaniku“ ja kahe pisi-draama („Ihnus rüütel“, „Mozart ja Salieri“) tõlgetega. Jättes arvestamata üksikud korduvad, kuid nüüdisnouetele mittevastavad tõlked (eriti J. Tamme omad on olnud suhteliselt rahuldavad), avaneb vene keelt mitteoskajale nüüd esmakordselt võimalus, tutvuda luuletaja isiksusega, kes väärib kohta kõigi aegade paremate seas. Tõlked on, isegi euroopaliku mõõdupuuga võttes, kõrgeväärtuslikud. Lõvi-osa neist kuulub A. Orasele, kes on juba kauemat aega meie meisterlikem ja viljakaim luuletõlkija. Võib-olla näib neile, kes Puškinit veel koolipõlvest mäletavad, Orase väljendusmõnikord vähem selge ja lihtne (ärgu unustagu, et pole veel kindel, kas praegune eesti keel üldse on suuteline andma edasi nii suurt lihtsust koos kunstitäiusega) — alati aga on tõlge esteetiline tervik. (Ses mõttes täieline vastanud J. Kärreri Heine-tõlgetele, mis suures osas näitasid, kuidas ei tohiks tõlkida). Igatahes on Oras siin jõudnud tulemusteni, millega meie varasemast luule-tõlkekirjandusest midagi pole kõrvutada. Ka H. Talvik üksikute lüüriliste luuletuste, P. Viiding „Mozart ja Salieri“, eriti aga B. Alver „Vaskratsaniku“ tõlkega seisavad hinnataval kõrgusel.

A. S.

E. A. Poe: A. GORDON PYMI LUGU. Tõlkinud Joh. Aavik. EKS Tartus. 1936.

Keeleuuenduslane Joh. Aavik on Poe novelle varem korduvalt tõlkinud, EKS'i „Maailmakirjanduse“ kuendas numbris annab ta nüüd Poe ainsa romaani tõlke.

Kirjad lugejailt.

Missugusena tahaksin näha „Arenгут“?

Iga vabaharidustöö tegelane on kahtlemata veendunud „Arenгут“ sõber. „Arenгут“ on jaganud meile rohkelt tegelikke näpunäiteid ja annud pikemaid seeriakirjutusi aladelt, millega tuleb meil tegutseda küla seltskonna vabaharidustöö ülesannetele rakendamisel. „Arenгут“ abi on ulatunud nii näitelavade ehitamiseks kui ka valgustuse ja dekoratsioonide korraldamiseks. Oleme saanud ka palju põhimõttelisi ja ideelisi kirjutusi, mis on meid taas tööle ergutanud, kui vast olime väsinud ja tüdinud, või kui usk ja tahe kippus kaduma.

On kindel, et „Arenгут“ peab jääma meie vabaharidustöö sihtide lipukandjaks ja suuna näitajaks. Tema lehekülgedel peavad kajastuma maa kultuurielu röömud, mured ja otsingud. Siit otsime ja peame leidma meie kultuurielu bilanssi ning kokkuvõtteid. Seda ongi „Arenгут“ meile seni püüdnud pakkuda.

Raamat algab põneva ja seiklusliku meriretkte kirjeldusega ja siirdub viimaks hoopis fantastikasse, milles ometi ei puudu tugev tõepärasuse jumi, kuna autor teosesse algusest peale rohkesti on põiminud avastusretkede ajalugu, maade- ja looduseteadust. Inglismaal, kus ta oli väga menukas, ongi naivikud teda pidanud tõeliseks reisukirjelduseks. Niisiis: väärtteos, mil sisemiste väärtuste kõrval ei puudu ka lihtsamale lugejale meelepärane sündmustiku põnevus, keerulised olukorrad ja nende ootamatud lahendused.

Ometi pole tõlkija teose loetavusele nähtavasti erilist rõhku pannud. Lisaks autori stiili raskepärasustele on tõlkija omaltpoolt lisanud keeleuuenduse viimaseid ettepanekuid. Enamik neist on olulisema tähtsusega pisiküsimused; mõnigi uudissõna näib loodud ainult kõnealuse tõlke tarvis, ega ole tal mingeid välja-vaateid kunagi keelde pääseda, sest siis tuleks säherdusi uusi sõnu võtta vastu tuhandete kaupa. Ja morfoloogia puhul unustab tõlkija, et ta ülesanne on otsida võimalusi o m a k e e l e s t, mitte aga paenutada eesti keelt võõra liistu järgi, n. ö. kirjutada „eesti keelt inglise keeles.“

Kahtlemata on kõnealune raamat kasvõi keeleuuenduse praeguse programmiga tutvumiseks huvitav, igatahes on aga väga kurb, et keeleuuendus, mis nii õnnistusrikkalt oma tegevust algas, nüüd takerdub erandlik-veidrate pisiküsimuste umbrägastikku, jonnakalt propageerides ettepanekuid, mis on laiema tähtsusega ja soodustavad meie keele niikuinii anarhilist olukorda.

A. S.

Parimad on

„STAR“

riidevärvid.

jat Eesti Haridusliitu, vaid just vabaharidustöö tege lasi, kes ei ole suutnud küllalt tihedasti ja rõhkearvuliselt liituda ajakirja ümber. Et „Arengu“ toimetusel on tahet ajakirja sisu mitmekesistamiseks, seda näeme ilmekalt juba käesolevast numbristki — siinsest alade rohkusest ja elavusest. Kuid ometi ei ole teada, kas ka lugejate, tellijate arv oleks suurenemist näidanud. On patt üksi nõuda, aga mitte anda!

Usaldades ajakirja sisu kohta pikemalt sõna võtta, teen seda vaid tõelisest huvist ja armastusest „Arengu“ vastu, tahtes teda näha iga seltsi tegelase abimehe, sõbra ja autoriteedina.

Mida tahaksin näha „Arenigus“?

Esmalt — rohkem kirjeldusi, ülevaateid ja ülesvõtteid maa seltsidest, tegelastest ja nende tööst.

Juba ühes varasemas kõnes tähendas meie lugupeetud hr. Riigivanem, et meie seltsid on olnud juurteks, mis on toinud ja üleskasvatanud Eesti Vabariigi idee ja selle õitsele viinud. Teame, et päevast-päeva kihab üle maa tegevus kultuurilistes ühingutes ainelise tasuta ja materjaalse huvita selleks, et laduda kivi kivile meie rahvahariduse taseme üha kerkivale alusmüürile.

Nende paljude aktiivsete seltside töö ja tegevus vääriks jäädvustamist kirjasõnas. Kas võt sellekski, et teised seltsid saaksid ergutust ja eeskujut. On olemas selts, kus kohalikud tegelased otse imestamisväärse visaduse ja eneseohverdusega on püstitanud rahvamaju ilma et nad väljastpoolt sentigi toetust oleksid saanud, ilma, et nad seda oleksid taibanud või tihanud riigiltki tahtma minna. Miks ei kuule me nendest tegelastest ega ei tea, kuidas neil see võimalikuks sai? Eks ela nendes paikades sama vaim, mis omal ajal rajas „Vanemuise“, „Estonia“ ja „Endla“!

Tean, et sama vaimuga inimesi leidub veel kümneid ja sadu meie tegelaste arvukas peres, kes on valmis kandma ohvreid seltskonna ja kultuuri huvides. Kas ei peaks meie neid seadma eeskujuks ajal, mil ollakse valmis nii vähe püüdma ja tahtma omal jõul!

Siis: Meie teame missuguste raskustega o. seotud seltside asutamine ja seltside töö Wenc valitsuse surve ajal. Kuid meie ei kuule ega näe sellest enam, kuigi see oleks nii tähtis meie praegu seltside juures uue teopõlve moodustanud noortele, kes on kasvanud ja meesteks ning naisteks saanud vabas Eestis. Niisugused me muuareid oleksid tervitatud „Arengu“ veergudel.

Kunagi kõneldi vabaharidustöö teenelistele tegelastele vastavate märkide andmise kavatsusest. Vabaharidustöö tegelased ei olnud sellest kuigivõrd meelitatud. Ent — kas ei oleks otstarbekohane ja tähtsam, kui niisuguseid tegelasi nende juubelite ja tähtpäevade puhul jäädvustataks „Arengu“ lehekülgedel?!

Siis veel: Meil ilmub iga aastal palju näi-

dendeid ja ilukirjandust. Esimesi vajavad lapsed, teisi raamatukogud. Näeksin meeleldi, et „Arengu“ oleks erapooletuks vahemeheks, kes tooks lühikese, asjaliku arvustuse ja seletuse vastilmunu kohta, kuna kirjastuste poolt ajalehtedes avaldatud rensensioonid on eranditult heatahtlikud.

Sageli avaldatakse määruksi ja korraldusi, mis puutuvad seltsidesse. Kuna „Riigi Teatajate“ otsimine on aegaviitev, tihti pole aimugi, millal ja kus on vastav määruks ilmunud, siis tohiks seltsidel huvitav ja tähtis olla, et kõik vastilmunud seadused ja määruksed, mis seltsidesse puutuvad, ilmuksid ka „Arengu“ veergudel.

Praegu on meie rahvamajade ehituse ja siustamise hooaeg. Siin on „Arengu“ seni olnud toekaks abimeheks, kuid seda ala tuleks veel põhjalikumalt käsitleda. Mõnigi vastvalminud rahvamaja ei vasta oma ülesannetele, mõnigi lava ei võimalda dekoratsioonil ka parema tähtsuse juures midagi teha! Nende pahede vältimiseks peaks „Arengu“ avaldama pikema seeria kirjutusi eeskujuliku ja nõutava rahvamaja n. ö. standard-tüübist.

„Arengu“ ülesandeks jääb ka üha areneva küllateatri küsimuste ja päevamurede käsitlemine ning sõelumine. Samuti laulukoorid, õpiringid, orkestrid ja spordiharud vajaksid kirjalikke juhised.

Selle mitmekülgse tegeliku materjali juures tahaksin tungivalt näha, et „Arengu“ esimesele leheküljele leiaks tee hea, algupärane luuletus! Tahaksin näha, et „Arenigus“ leiduks veste ja rohkem pildimaterjali, viimaseid eriti — nagu ülalpool öeldud — seltside tegevusest ja tegelastest-juubilaridest.

Kõige selle juures peaks „Arengu“ ilmuma vähemalt kord kuus, ta lehekülgede arv peaks suurem olema ja hind võiks tõusta julgesti poole võrra.

Avaldades neid mõtteid, tahaksin loota, et Haridusliidu ja meie seltside ühise ponnistusena saaks „Arengust“ mitmekülgne ja huvitav ajakiri, mis oleks iga haridustegelase paremaks käeks ja oodatud sõbraks. El. Ellor.

Nagu lugejad võivad veenduda, on toimetus arvestanud mitmeid autori soove. Häälemeelset sooviksime kuulda ka teiste lugejate arvamusi. Toimetus.

„Arengu“

ilmub edaspidi järjekindlalt igas kuus.

Tellimishind on endiselt Kr. 2.—
aastas, Kr. 1.— poolaastas.

Iga seltsi tegelane tellib „Arengu“

K./Ü. »LOODUSE« VÄLJAANDEL ILMUB

VÄIKE ENTSÜKLOPEEDIA

ÜHES KÖITES,

mis tahab olla teatmeteoseks igaihele. Ta pakub tihedas, täpses, kuid rahvapärase üldarusaadavas sõnastuses hädavajalikke andmeid kogu inimkonna kultuuri alalt. Pünliku hoolega valitud märksõnastik, täpselt väljatöötatud viidete süsteem (ja uusimate allikate järgi kontrollitud andmed, milleks toimetuse paralleelselt »Eesti Entsüklopeedia« koostamisega on teinud ulatuslikke eeltöid) ja lõpuks ka toimetuse kogemused entsüklopeedia koostamise alal annavad tagatise teose sisulise väärtuse suhtes.

Redaktsioonitoimkonda kuuluvad: R. Kleis (peatoimetaja), H. Pürkop, H. Riikoja ja J. V. Veski.

»Väike Entsüklopeedia« on vajalik raamat! Igale kodanikule, kes otsib selgitust talle seni tundmatute mõistete, nimede, linnade või isikute kohta, igale isikule, kes vajab kiiret ja usaldatavat vastust mõnes tema erialasse mitte kuuluv küsimuses, igale teadlikule ajalehelugejale, oskustöölisele, kontoriametnikule, põllumehele, sõnaga — kõigile, kes tahavad orienteeruda nüüdisaja elus, on see teos paratamatult tarvilik.

»Väike Entsüklopeedia« ilmub ühes köites 1600 veerul samas kaustas ja samal paberil nagu kaheksaköiteline »Eesti Entsüklopeedia«, kuid veidi peenemas kirjas — 71 rida veerul end. 62 asemel; ka on värvilisi kaarte ja pilte »Väikeses Entsüklopeedias« suhteliselt rohkem. Teos hakkab ilmuma alates augustikuust iga kuu üks vihk.

Hinnalt on »Väike Entsüklopeedia« kättesaadav ka piiratud sissetulekuga isikuile. Eeltellimise tingimused võimaldavad omandada teost väikeste kuumaksude tasumise teel: järelmaksuga kaheksas osas à Kr. 1.50, kokku Kr. 12.—, kohemaksetavas rahas Kr. 9.— terve teose eest. Hinnad on arvestatud brošüürlilt. Poolnähkköites maksab teos kohemaksetavas rahas Kr. 12.—, täisnähkköites Kr. 13.—

K./U. „LOODUS“ TARTUS

Postkast 66 * Posti jooksev arve 2055

Maateatrid! Koostage repertuaar Eesti Haridusliidu uudisnäidendeist!

Bernhard Riives — Aino Kallas.
Näidend 1 vaatuses 1905. a. sündmusist.

Hulkurivals — Felix Tuli.
Lõbus rahvatükk 1 vaatuses.

Naine tulikahju märgiga — Agnes Taar.
Näidend 5 vaatuses.

Niskamäe naised — Hella Vuolijoki.
Näidend 3 vaatuses proloogiga.

Potilill ja karusammal — Enn Vaigur.
Rahvatükk 4 vaatuses.

Põlev maa — Hella Vuolijoki.
Näidend 3 vaatuses 1905. a. sündmusist.

Südamed tules — Ed. Nukk.
Vabariigi aastapäeva kohane näidend 3 vaat.

Süüdlased — Joh. Ruven.
Näidend 4 vaatuses.

Vaga Jaagup — E. Maiste.
Kahevaatuseline rahvatükk lauludega.

Oitsev meri — A. Särevi dramatiseering
A. Mälk'i romaani järgi 3 vaatuses.

EESTI HARIDUSLIIDU

TEATRITARVETE LADU Tallinn, Uus 2—2.
Tel. 452-02.

PIIRITUSEPUHASTAMISE
VABRIKU OÜ.



PARFÜMEERIA



KULDAURAHHA PARIISIS 1924
GRAND PRIX TALLINNAS 1925



Merepuiestee 15

Telefon 304-26

TALLINNA JUUDI
ÜHISPANK

Vene 6

Telef. 448-25, 26, 27



Toimetab kõike pangaoperatsioone
sise- ja välismaal



Speditsoon, transport ja kinnitamine

Eesti Kirjanduse Seltsi

perioodiliste väljaannete omandamist pole veel keegi kahetsenud!

Elav teadus — populaarteaduslik seeria, mis oma sisult seisab paremate välismaa selelaadiliste väljaannete tasemel. Ainevalikult on ta vägagi eluline ja huvitav haritlasele ja esitusviisilt arusaadav ka algkooli lõpetajaile. Moodsast kodukorraldusest praegusaja maailmapoliitikani, kosmose ääretusest üherakulise olese abitute liigutusteni ulatab ta valdkond: kõige mitmekesisemad vaimu- ja loodusteadused leiavad peamiselt eesti teadlaste poolt usaldatava esituse asjatundliku toimetuse juhatusel. Varustatud rohke pildimaterjaliga ning rõõmsate värviliste kaanetega ilmub aastas 12 ca 112-lk. raamatut, à 1kr, ette tellides 9 kr. aastakäik.

Suurmeeste Elulood — biograafiline seeria, mis tutvustab maailma suurte isikute elu ja loomingu lapsepõlvest surmani, näitab võitlusi ja raskusi, võõraid maid ja rahvaid ja ajaloolisi aegu põneval ja kaasahaaraval kujul. Peale teadmiste rikastamise annavad elulood usku ja julgust ellu; väga tihti on kuulsaid mehi võrsunud kehvadest oludest ja nende elukäik on heaks eeskujuks igähele. Aastas ilmub 6 piltidega umb. 150-lk. raamatut, ette tellides 7. kr. 50 s. aastakäik.

Maailmakirjandus — ilukirjanduslik tõlkeseeria maailmakirjanduse klassilisist teoseist nii proosas kui värsis. Ta koosseisu kuuluvad tööd, mida loetakse suuriks vaimseiks väärtusiks kõigi rahvaste juures, mis on alussambaiks Euroopa kultuurile ja mida õpitakse koolides. Teoste ainult nimepidi tundmine nende kättesaamatuse tõttu võõras keeles võib alles nüüd muutuda nende sisuväärtusest osa saamiseks; liiati nende tõlkijad valitakse parimate asjatundjate hulgast. Arvustus ongi MK esimesele, 1936. aastakäigule andnud täie tunnustuse. Aastas ilmub 6 umb. 300—600-lk. raamatut, à 3 kr. 75 s. — 6 kr., ette tellides 18 kr. aastakäik.

Eesti Kirjandus — on kuukirjaks kõigile neile, kes huvituvad kirjanduse, keele, kultuuriloo, rahvaluule ja teaduse küsimustest ja kes soovivad kursis olla ilmunud raamatutega. Olles eesti suurimaks kirjandusekäsitlejaks ja arvustajaks, kannab ta kokku varanduse, mida võib tarvis tulla igal ajal — nüüd ja 10 ja 100 aasta pärast. Lisana ilmub „Eesti raamatute üldnimestikus“ on toodud hoolas bibliograafia kõigist Eestis ilmunud (ja Nõukogude Vene eestikeelsetest) trükisest. Aastakäik 12 nr-t, à 50 senti, ette tellides 5 kr. aastakäik.

Eesti Kirjanduse Selts

Tartu, Aia 19, telef. 6-01, posti jooksev arve 20-36.

Oskar Lutsu Kogutud teosed

ilmuvad 30 köites 3 aasta jooksul, kokku 10.000 lk.

Ühenduses O. Lutsu 50 a. juubeliga algab O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ O Lutsu Kogutud teoste väljaandmist.

Käesoleval aastal ilmub 5 köidet.

Kogusummas moodustavad O. Lutsu Kogutud teosed umbes 10.000 leheküljelise sarja.

Kogutud teoste hulgas ilmub ka O. Lutsu praegu trükkis olev uus teos, Tootsilugude järg „Sügis“.

Soodustatud eeltellimised kuni 25. maini 1937. a.

Kuni 25. maini s. a. maksavad O. Lutsu Kogutud teosed: brošeeritult:

Korraga makstes kr. 50.— Osade viisi makstes kr. 65.—

Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel kr. 5.— ja iga köite ilmumisel kr. 2.—

Üleni linases köites ja eriti heal paberil:

Korraga makstes kr. 80.— Osade viisi makstes kr. 95.—

Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel kr. 5.— ja iga köite ilmumisel kr. 3.—

Peale 25. maid maksavad O. Lutsu kogutud teosed: brošeeritult:

Korraga makstes kr. 60.— Osade kaupa makstes kr. 75.—

Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel kr. 7.50 ja iga köite ilmumisel kr. 2.25.

Üleni linases köites ja eriti heal paberil:

Korraga makstes kr. 90.— Osade viisi makstes kr. 105.—

Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel kr. 7.50 ja iga köite ilmumisel kr. 3.25.

Brošüüris on võimalus Kogutud teoseid tellida ka eriti heal paberil, makstes iga köite eest juurde 25 s. NB! Posti saatekulud jäävad tellija kanda.

Peale ilmumist maksavad O. Lutsu Kogutud teosed vähemalt 120 krooni.

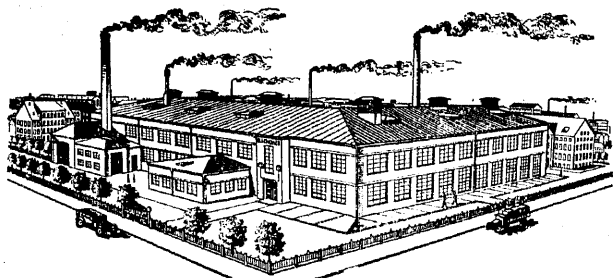
Kirjanik O. Lutsu autogrammid eeltellijatele. — 300 esimest eeltellijat 25. maiks tellimiste äraandnute hulgast saavad esimese Kogutud teoste hulgas ilmuva köite kirjanik Oskar Lutsu autogrammiga.

Eeltellimised adresseerida

„Noor-Eesti Kirjastus“,

Tartus, Gustav-Adolfi tän. 8, tel. 2-66

Sissemaksmisel kasutage posti jooksvat arvet nr. 22-32.



B. Schocher & Ko.

Aurujõul riidevärvimise, pleekimise, trükkimise ja apretereerimise tööstus

TALLINN

Jahu t. 3-b

kõnetr. 468-35

EESTI PABERI AKTSIA SELTS

esindab järgmisi paberivabrikuid:

*Põhja Paberi- ja Puupapi Vabrikute Aktsia Ühisus, Tallinn
A.-S. Tallinna Paberivabrik E. J. Johanson, Tallinn
Türi Paberi- ja Puupapi Vabriku Aktsia Selts, Türi
A.-S. Paberivabrik „Koil“, Kohila*

Müük ainult suurel arvul

Hapude ristiku-, nisu- ja rukki-
põldude väetamiseks müüme

LUBJAKIVIJAHU JA GIPSIJAHU

mis vastab Põllutööstusministeeriumi
poolt välja antud „Väetiste val-
mistamise, sisseveo ja müügi
kontrolli määruse (R. T. 15. jaan.
1937. a. nr. 4, art. 37) nõuetele.
Lähemaid teateid saab vabriku-
valitsuselt, Kundas.

AKTSIA-SELTS TSEMENDIVABRIK
„PORT-KUNDA“
V A B R I K U V A L I T S U S .

A/S „TEKLA”

PEAKONTOR: TALLINN, SUUR KARJA 15

Riideärid:

TALLINN, Suur Karja 15
TALLINN, Pärnu 6 (Valli 10)
HAAPSALU, Ehte 2
KURESSAARE, Kauba 2
MUSTVEE, Tartu 15
NARVA, Peetri pl. 2
PETSERI, Kaubarida 6—7
PÄRNU, Laidoneri 6
RAKVERE, Turuplats
VALGA, Kesk 14
VILJANDI, Tartu 6-a
VÕRU, Jüri 5-a

Müügil kindlate hindadega järgmiste kodumaa vabrikute kaubad:

**Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A/S-i
Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O/Ü-se
Sindi Tekstiilvabrikute Ühisuse
O/Ü. Eesti Niidivabriku**

Jälgige uudisväljapanekuid meie kaupluste vaaleakendel!

PÖLLUMEESTE KESKPANK

Tallinn, Vabaduse puistee 1 Telefonid: 444-38, 444-36.

AKTIVA Arvete seis 31. jaanuaril 1937. a. PASSIVA

Kassa ja hoiuarved	Kr. 830.123.42	Äriosakapital	Kr. 124.600.—
Väärtpaberid	" 518.206.41	Tagavarakapital	" 91.003.— Kr. 215 603.—
Laenud	" 2.640.826.45	Hoiusummad	" 3 689.085.41
Korrespondendid	" 68.747.26	Riikl. laenud Pikalaenu Pangas	" 1.539.—
Vallasvara	" 1.—	Korrespondendid	" 61.928.01
Kulud	" 4.825.10	Tulud	" 31.366.64
Muud aktivad	" 62.726.96	1936. a. ülejääk	" 22.198.37
_____	_____	Muud passivad	" 103.736.17
_____	<u>Kr. 4.125.456.60</u>	_____	<u>Kr. 4.125.456.60</u>

Pank võtab raha hoiule, makstes kuni 5% aastas, annab laenu, müüb riigikassa pantkirju, milledega võib soodsalt tasuda asunikukoha võlgu, ja toimetab kõiki pangatalitusi sise- ja välismaal.

Juhatus.

AKTSIASELTS
EESTI TURBATÖÖSTUSED

Põllupidajad ja aednikud

varustage endid aegsasti väärtusliku seemnetiljaga.

Igafuguseid

**murru-heinaseemnesegusid,
kõiksugu lilleseemneid,
aiatööriistu,
wiljapuupritse jne.**

Ostake kõige soodsamalt

Eesti Seemnetilja Ühisusest

Esitused ja osakonnad igas suuremas keskses.

Igas majapidamises on
tingimata tarvilikud:

Lodix

kinga kreem

Sidol

metalli puhastusain.

Sigella

peonimis vaha

A.-s.

Sidol Company,

TALLINN.

Thomas Clayhills & Son
Tallinn

Speditsoon-Laevaagentuurid-Prahtimised

Oma laod otseühenduses raudteega
Omad puksiirilaevad

Korralised laevauhendused:

Tallinn-Stockholm

Tallinn-Stettin

Telef. 435-58, 435-26

Kaupade osakond: Heeringad, sool, suhkur,
riis, tõrv, seebikivi, koloniaalkaubad.

Õlid. Kaupade eksport. Telefon 435-25.

Auru- ja sepaõed, koks, küttepuid, ehi-
tusmaterjalid.

Metsa eksport osakond. Telefon 435-23.

Telegrammi aadress: CLAYHILLS-TALLINN.

LUTERMA PLAADID

LUTERMA MÖÖBLID

LUTERMA MÄNGUASJAD

ON KODUMAA
KÕRGEKVALITEEDILISED TOOTED

AKTSIASELTS

A. M. LUTHER

MÜÜGIKOHAD:

Tallinnas, Vana Posti 9, telefon 446-16
Tartus, E. W. Jürgens, Ülikooli 2, telefon 7-88

ASUTATUD 1857. A.

KREENHOLMI PUUVILLASAADUSTE

MANIFAKTUURI OSAÜHISUS

Värtnaid — 500.000

Telgi — 4.000

Vabrikud: Kreenholmis, Narva lähedal

Juhatus: Tallinnas, Pikk tän. 68, telef. 426-63

Müügikoht: Kaubandus A.-S. „Kreenbalt“ Tallinn, S. Karja 13,
telef. 425-14

Müük ainult suurel arvul

„Päewaleht“

minewifus, olewifus,
tulewifus . . .

„Päewaleht“ oli see ajaleht, kes 1905. aastal Eesti rahwa raasketel kannatusaegadel julgustas Eesti rahwa eneseteadwust ja wirgutab eestlasi wõitluslele parema tulewiku eest. See 10 aastat kestnud wõitlus krooniti Eesti riikliku iseseiswusega.

„Päewaleht“ on praegu Eesti suurim ja mõjuwõimsam ajaleht, kelle taga seisawad erkсамad inimesed kõigist ringkondadest. „Päewalehe“ suur objektiiwus, suurte elutõdede õieti mõistmine ja eestluse ideaalidest kinnipidamine teewad ta kõigi poolt kõrgesti hinnatawaks.

„Päewaleht“ jääb ka tulewifus Eesti rahwale õiget suunda näitawaks tuletorniks. Tema minewik, olewit ja ülesseatud ideaalid kindlustawad seda.

„Lugege kõik „Päewalehte“!
„Tellige kõik „Päewalehte“!